RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY)
LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)
DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENBLATT)

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dol. kwart.

Pozostałe warunki zamieszczone są na ostatniej stronie numeru.

Poznań, 17 marca 1927

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

SUBSCRIPTION RATES: For 3 months (England) . . . sh 5
" " " (Germany) Gmks. 4.50
" " " (U. S. A.) . Dol. 1.—
ADVERSTISING-RATES:
Full p ge zł. 100.— Half a page zł. 60.— One fourth of a page zł 35.— One eighth of a page zł. 20.— One sixteenth of a page 10.— Advertisements on Cover plus additional fee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates.
In special editions the rates are different.

Nr. 11. Poznań — Warszawa — Katowice — Gdańsk Rok VII.

Treść nr. 11:

Gdańsk musi zrozumieć interesy gospodarcze Polski.

Bardzo poważnym konsumentem żelaza jest rynek gdański. Zdawałoby się, że Gdańsk pokrywa swoje zapotrzebowanie w hutach polskich względnie w Syndykacie Polskich Hut Żelaznych. Tymczasem sprawa przedstawia się odmiennie.

Odbiorców żelaza w Gdańsku można podzielić na trzy kategorje:

1. Stocznie gdańskie i przemysł przeróbczy.
2. Władze komunalne.
3. Hurtowy handel, który równocześnie zaopatruje w żelazo Pomorze.

Od 1 stycznia 1926 roku do końca listopada 1926 roku Gdańsk sprowadził z Polski 7 tysięcy ton materjałów żelaznych zsyndykalizowanych, z czego 6 250 pozostało w Gdańsku, a 750 wysłano z powrotem na Pomorze, w tym samym okresie jednak Gdańsk sprowadził z zagranicy 21 000 ton materjału, z czego do 60 procent z Niemiec.

Podkreślić należy, że powyżej przytoczone ilości nie stanowią bynajmniej normalnego zapotrzebowania Gdańska, gdyż działalność stoczni gdańskich, które najwięcej konsumują materjału żelaznego, wzmogła się dopiero w czwartym kwartale 1926 roku. Zapotrzebowanie stoczni gdańskich i przemysłu przetwórczego wynosi przy normalnym ruchu ponad 70 tys. ton materjału żelaznego rocznie.

Władze komunalne przy rozpoczynaniu robót, wymagających materjału żelaznego, formalnie wprawdzie zwracają się o oferty do hutnictwa polskiego, lecz zamówienia dają hutom niemieckim, których oferty są wyższe od ofert Syndykatu Polskich Hut Żelaznych. Stocznia Gdańska i handel hurtowy dotychczas zaopatrują się w towar w Polsce, gdy natomiast pozostałe stocznie, przemysł przetwórczy i władze samorządowe pokrywają swe zapotrzebowanie zagranicą, a głównie w Niemczech.

Naturalnie, że stocznie gdańskie potrzebują żelaza specjalnych profilów, co wymaga odpowiednich walców w hutach. Syndykat Polskich Hut Żelaznych, zdając sobie sprawę ze znaczenia rynku gdańskiego dla naszej produkcji, poczynił starania, aby jedna z naszych hut zaopatrzyła się w tego rodzaju profile. Ale koszty takiego urządzenia są tak poważne, że narazie, wobec ciężkiej sytuacji finansowej, huty do zrealizowania tej myśli przystąpić nie mogą.

Kwestja ta jednak musi być w najbliższej przyszłości wyjaśniona. Mamy już dzisiaj flotę handlową, a dalej rozwijającą się marynarkę — o ile zaś Gdańsk materjał profilowy z zagranicy nadal będzie sprowadzać, zdani będziemy wkrótce na łaskę lub niełaskę zagranicy.

Bezwzględnem wymaganiem chwili obecnej — jeszcze przed przystąpieniem hutnictwa naszego do Międzynarodowego Kartelu Stalowego, winno być zapewnienie sobie poważnego zbytu na rynku gdańskim i w związku z tem dostosowanie się do potrzeb jego. O ile będzie gwarancja, że hutnictwo nasze może liczyć na opanowanie rynku gdańskiego a przedewszystkiem stoczni gdańskich, to przemysł bardzo chętnie uczyni odpowiednie inwestycje. Naturalnie, że dużą rolę pomocniczą odegrać tu mogą Ministerstwo Przemysłu i Handlu oraz Min. Spraw Wojskowych, które czuwają nad marynarką handlową, wojenną i ochroną zewnętrzną, przez odpowiedni nacisk na stocznie, z któremi współpracują.

Gdańsk trzeba zmusić do większego niż dotąd zrozumienia interesów gospodarczych Polski. A jeśli sam nie zrozumie, będzie musiał pogodzić się z tem, że Polska za każdą cenę zapewni sobie zbyt tych wyrobów swoich, których wymaga bezpieczeństwo granic Rzeczypospolitej.

Wyniki rokowań hut polskich z kartelem stalowym.

Przed tygodniem powrócił z Düsseldorfu do Katowic nacz. dyrektor Zjedn. Hut Królewskiej i Laury, b. minister inż. Kiedroń, który przewodniczył delegacji polskiej na zebraniu międzynarodowego kartelu stalowego. Wyniki osiągnięte określił p. inż. Kiedroń wobec przedstawiciela Ajencji Wschodniej następująco:

„Do istniejącej już umowy o wzajemnej ochronie terytorjalnej hut polskich i czeskich, której ważność upływa z dn. 31 marca, przystąpiły huty austrjackie i węgierskie. Umowa ta została zawarta do dnia 31 października r. b. z możnością wypowiedzenia jej w terminie miesięcznym, wzgl. przedłużenia na okres dalszy. Układ gwarantuje kontrahentom ochronę rynku wewnętrznego przed wzajemną konkurencją.

Właściwe obrady toczyły się nad przystąpieniem polskich hut do międzynarodowego kartelu stalowego. Postulaty polskie sprowadzają się do utrzymania produkcji na poziomie r. 1913 plus 11%, t. j. odsetek ogólnego wzrostu wytwórczości światowej. Do definitywnego porozumienia nie doszło. Kartel zażądał przedłożenia materjału statystycznego co do stanu polskiego eksportu.

Zbliżenie pomiędzy stanowiskiem hut polskich a kartelem jest bardzo widoczne, gdyż kartel, uwzględniając gospodarcze warunki Polski, skłania się ku polskiemu punktowi zapatrywania. W zasadzie osiągnięto porozumienie co do rynku wewnętrznego, co zaś do rynku eksportowego, to zdecyduje o tem następne zebranie kartelu, które odbędzie się za 4 tygodnie po zapoznaniu się z polskim materjałem sprawozdawczym. Wówczas huty polskie niechybnie przystąpią formalnie do międzynarodowego kartelu stalowego. Dla ułatwienia sytuacji huty polskie zrezygnowały z premji za niedobór produkcji, wynoszący 2 dolary od tony“.

* * *

Również zdaniem b. ministra, p. H. Gliwica sprawa przystąpienia polskich hut do kartelu międzynarodowego znacznie posunęła się naprzód. Kartel w zrozumieniu wyjątkowego położenia przemysłu polskiego zgodził się, aby całe zapotrzebowanie wewnętrzne Polski, niezależnie od kontyngentu kartelowego, było całkowicie pokrywane przez huty polskie i że tylko eksport podlegałby kwotyzacji kartelowej. Wysokość kwoty, jaka przypadnie Polsce, ustalona zostanie na najbliższem posiedzeniu kartelu, na które zostali zaproszeni również przedstawiciele Polski.

Udział przemysłu metalowego w handlu Polski z Z. S. S. R.

Dnia 17 lutego rb. M. I. Firsow, prezes przedstawicielstwa handlowego Z. S. S. R. w Polsce, w odczycie o stosunkach handlowych polsko - rosyjskich m. in. przedstawił szereg liczb, dotyczących udziału polskiego przemysłu metalowego w tym handlu.

Za czas od 1. 10. 1923 do 1. 10. 1926 r. (rok operacyjny w Z. S. S. R. łamie się 1 października) globalna liczba eksportu i importu wynosiła 15 487 tys. dolarów, w czem eksport polski do Z. S. S. R. oblicza się na 12 160 tys. dol., a import do Polski z Z. S. S. R. na 3 327 tys. dol. Z liczb tych wynika, że bilans handlowy Polski w stosunku do Z. S. S. R. jest wybitnie czynny.

Udział przemysłu metalowego w eksporcie naszym do Rosji sowieckiej w liczbach okrągłych przedstawia się jak następuje:

Towary	rok 1923/1924	rok 1924/1925	rok 1925/1926
	w tysiącach dolarów		
Różne metale	204	46	278
Maszyny rolnicze . .	38	160	76
„ włókiennicze . .	—	63	176
Naczynia lane emaljow. . .	—	47	55
„ żelazne . . .	—	126	181
Rurki Bergmana . . .	—	21	—
Instrumenty optyczne i chirurg.	53	18	—
Różne wyroby metalowe . .	—	160	94
Razem	295	611	860

Z powyższego widzimy stały wzrost polskiego eksportu metalów i wyrobów metalowych wbrew spadkowi globalnych sum eksportu naszego do Rosji, które wynosiły:

1923/1924	1924/1925	1925/1926
w tysiącach dolarów		
1713	5937	4509

Wyroby polskiego przemysłu metalowego — jak się wyraził prezes Firsow — zdobyły już prawo obywatelstwa w Z. S. S. R. Z porównania obu powyższych zestawień wynika, że udział przemysłu metalowego w ogólnym eksporcie polskim do Rosji wynosił kolejno za dotyczące trzy lata: 17 proc., 10,8 proc. i 19 proc.

Rosja nabywała towary nasze przeważnie na kredyt wekslowy i to na weksle od 6—9 mies. — 51 proc. ogólnej ilości towarów, weksle do 6 miesięcy — 24 proc., 9—12 mies. — 20 proc., do 4 mies. — 2,27 proc., a za gotówkę tylko 1,16 proc.

Obrót towarowy Polski z Z. S. S. R. naogół jest mały w porównaniu z obrotem innych krajów, gdyż stoi na 12-tem miejscu. Pierwsze miejsce zajmuje Anglja, potem idą kolejno Niemcy, Ameryka, Francja i t. d.

G-g.

Wzrost produkcji surówki żelaza w Niemczech.

(g) Według obliczeń Związku Niem. Przem. Stal. i Żelazn. produkcja surówki żelaza w grudniu 1926 wzrosła w porównaniu z produkcją listopadową o 81 493 ton, czyli 8,3 proc. na 1 064 791 ton. Produkcja dzienna w grudniu 1926 wynosiła 74,8 proc. przeciętnej produkcji dziennej w r. 1913. W porównaniu z produkcją w r. 1925 produkcja za rok 1926 jest o 500 000 ton zgórą mniejsza. Produkcja ogólna bowiem w r. 1926 wynosiła 9 643 519 ton wobec 10 176 699 ton w r. 1925. Zdolność produkcyjna 206 wysokich pieców, istniejących z końcem r. 1926 (w r. 1925 — 211 pieców) wynosiła 52 325 ton) (1925 — 47 820 ton) dziennie. Z końcem roku 1926 czynnych było 109 (1925 — 83) wysokich pieców, 18 (1925 — 30) stłumionych, 52 (1925 — 65) w reparacji i 27 (1925 — 33) gotowych do puszczenia.

Koncentracja w gospodarstwie Rzeszy niemieckiej.

W marcu 1925 r. Reichstag wezwał rząd Rzeszy do przeprowadzenia ankiety o koncernach, wspólnotach interesów (Interessengemeinschaften) i podobnych formach koncentracji w gospodarstwie niemieckiem. Wyniki tej ankiety obecnie przedstawiono Reichstagowi w postaci memorjału Urzędu Statystycznego Rzeszy niemieckiej.

Memorjał na wstępie zawiera rzut oka na stan koncentracyj przy końcu okresu inflacyjnego i omawia dalej bardzo drobiazgowo wielki proces przewarstwowienia, jaki dokonał się w czasie kryzysu stabilizacyjnego. Obecny stan koncentracji poglądowo przedstawia zestawienie kapitału akcyjnego w poszczególnych gałęziach przemysłu z kapitałem akcyjnym tych gałęzi przemysłowych, zgrupowanym w koncernach. Część główna zawiera przegląd szczegółowy okrągło 30 koncernów i podobnych koncentracyj, przyczem wylicza poszczególne firmy, należące do koncernów i według możności podaje wysokość ich udziału. Główny nacisk położono na to, aby nietylko wykazać splot wewnętrzny tych koncernów, ale także „zazębienie“ poszczególnych koncernów. Dane tego memorjału uzyskane zostały po przepracowaniu wszystkich dotychczasowych publikacyj w podręcznikach, prasie, monografjach itd., przyczem w większej części zostały potwierdzone i uzupełnione przez czołowe firmy poszczególnych koncernów. Indeks wszystkich firm uwzględnionych (okrągło 4000) umożliwia korzystanie z tej pracy jako informatora podręcznego.

W hutnictwie i przemyśle metalowym przetwórczym ta koncentracja wyraża się w liczbach następujących:

	Przedsiębiorstwa zbadane: Ilość	Przedsiębiorstwa zbadane: Kapitał miljonów mk. niem.	Przedsiębiorstwa należące do koncernów: Ilość	Przedsiębiorstwa należące do koncernów: Kapitał miljonów mk. niem.	Stosunek % kapitałów przedsiębiorstw skoncernowanych do ogółu przedsiębiorstw rozważań
Hutnictwo żelaza i metali:					
ogółem	168	440	61	356	79,8%
hutnictwo ciężkie . . .	91	300	39	255	85,0 „
Przedsiębiorstwa związane z hutnictwem żelaza i metali	57	293	16	244	83,3 „
Przerób żelaza, stali i metali	420	322	42	84	26,1 „
Budowa maszyn, aparatów i środków transportowych .	1 018	1 695	154	737	43,5 „
w czem budowa maszyn .	808	1 245	128	588	47,2 „
Przemysł elektrotechniczny	259	671	63	583	86,9 „
Mechan precyzyjna i optyka	104	113	15	45	39,8 „

Zauważyć należy, że ogólny kapitał polskich przedsiębiorstw metalowych przetwórczych wynosi w przybliżeniu niecałe 5% kapitału ogółu wyżej przytoczonych przedsiębiorstw przetwórczych niemieckich, objętych ankietą i stanowi około 10% kapitału przedsiębiorstw skoncernowanych. Z. G.

W sprawie międzypaństwowych organizacyj gospodarczych.

(g) „Der Eisenhändler“ (nr. 19 z 9. 3. 27. r.) w sprawie tej zamieszcza kilka znamiennych uwag, które przytaczamy ze względu na istnienie podobnych, nieopatrznych tendencyj i u nas:

„Jak wiadomo, w ostatnich czasach znowu pojawiły się liczne projekty tworzenia międzypaństwowych organizacyj gospodarczych, z których nawet niektóre zostały już zrealizowane. Nie przesądzając merytorycznie sprawy tych nowych tworów, można jednak stwierdzić, że nie w każdym wypadku istniała uzasadniona potrzeba takiej organizacji. W większości nawet wypadków chodzi o zadania, których spełnienie nie wymaga specjalnej, własnej organizacji i o których spełnienie zabiegać mogą i też usilnie zabiegają izby handlowo - przemysłowe zrzeszenia gospodarcze i ich organy czołowe, a to w ramach ogólnej polityki gospodarczej, bez rozbieżności w pracy i nadmiernego obciążenia osobistego. W wypadkach tych tworzenie nowych organizacyj jest nawet szkodliwe, zwłaszcza że pociąga za sobą ciężary finansowe, które w poszczególnych wypadkach nieznaczne w sumie urastają do b. poważnego, stałego obciążenia dotyczących sfer gospodarczych. Jest zatem wskazane, aby przed wzięciem udziału w tworzeniu tego rodzaju nowych organizacyj poinformowano się dokładnie, gdzie należy, czy istnieje rzeczywista potrzeba takiej organizacji“.

TARGI W EUROPIE

Targi Poznańskie od 1 do 8 maja 1927
Targi XII. Wiedeńskie od 13 do 19 marca 1927
Targi Praga Czeska od 20 do 27 marca 1927
Targi w Bazylei od 2 do 12 kwietnia 1927
Targi Lyońskie od 7 do 21 marca 1927
Targi Brukselskie od 11 do 25 kwietnia 1927
Międzynarodowe Targi w Medjolanie od 12 do 27 kwietnia 1927
Targi Budapeszteńskie od 30 kwietnia do 9 maja 1927 r.

Produkcja stali surowej Niemiec w styczniu 1927 r.

(g) Niemiecka produkcja stali surowej w styczniu 1927 r. w porównaniu z grudniem 1926 r. nie wykazuje zmian znaczniejszych. W/g danych perjodyku niemieckiego „Stahl und Eisen“, otrzymanych ze Związku Niem. Przemysłowców Żelaznych i Stalowych produkcja stali przedstawiała się następująco:

Gatunek stali	Styczeń 1927	Styczeń 1926	Grudzień 1926
	w tonach		
Bloki surowe:			
Stal Thomasa	551 087	369 987	557 149
G. M. Stal zasadowa	710 693	393 837	701 541
G.-M. Stal kwaśna	13 434	6 822	13 102
Stal tyglowa i elektrolit	9 470	4 260	8 406
Stal spawalna	3 567	2 138	3 241
Stal zlewna:			
zasadowa	12 716	8 942	12 381
kwaśna	6 380	4 800	6 297
tyglowa i elektrolit	954	870	934
Ogółem	1 308 251	791 656	1 303 141

Z zestawienia powyższego wynika, że produkcja stali Niemiec w styczniu 1927 w porównaniu ze styczniem 1926 wzrosła o 516 595 ton, czyli przeszło 65 proc.

Biuletyn Oficjalny Targów Wschodnich

Z Komitetu Wystawy Sportowej.

Akcja Komitetu Wystawy Sportowej, zmierzająca do pokrycia całego kraju siecią komitetów lokalnych, jest już na ukończeniu. Delegacja Komitetu w osobach p. d-ra Leonarda Stahla, wiceprezydenta m. Lwowa, inż. L. Christelbauera i dyr. Targów Wschodnich, J. Puchalskiego, bawiła ostatnio w Katowicach i Poznaniu.

Urządzane tam zebrania wykazały żywe zainteresowanie Wystawą. Dla jej poparcia zawiązano komitety lokalne, złożone z poważnych osobistości ze sfer rządowych, autonomicznych, wojskowych i sportowych.

W ten sposób istnieją już komitety lokalne w Warszawie, Łodzi, Krakowie, Katowicach i Poznaniu.

Wyścigi samochodowe w czasie Wystawy Sportowej.

Małopolski Klub Automobilowy w porozumieniu z Automobilklubem Polski ustalił ostatecznie program wyścigów samochowych w czasie Wystawy.

Międzynarodowy Raid Automobilklubu zostaje zakończony we Lwowie, dnia 10 czerwca r. b. Próby szybkości płaskie i górskie odbędą się już przedtem i w ten sposób kierowcy wozów, biorących udział w raidzie, znajdą czas do przygotowania maszyn na wyścigi Małopolskiego Klubu Automobilowego, które rozpoczną się w dniu 12 czerwca r. b.

Trasa wyścigu długości 20 km została wyznaczona na drodze stryjskiej, od rogatki stryjskiej począwszy. Upatrzony odcinek drogi zostanie przed wyścigami poprawiony i uporządkowany tak, że organizatorowie liczą się z pobiciem zeszłorocznego rekordu 152 km/godz.

Wyścigi będą otwarte dla: a) wozów turystycznych, b) sportowych, c) wyścigowych, podzielonych na kategorje wedle pojemności cylindrów do 1100, 1500, 2000, 3000, 5000 i ponad 5000 cm³.

Z BRANŻY

Hutnictwo domaga się podwyżki cen żelaza.

Aktualna od pewnego czasu kwestja podwyżki cen żelaza znajduje się jeszcze w fazie projektów i rozważań. Zabiegające o podwyżkę cen hutnictwo przytacza na poparcie swych żądań podrożenie robocizny, frachtów przewozowych, jak również ujawnioną zwyżkową tendencję na rynku surowca. Rząd, jak dotychczas, do projektu podwyżki odnosi się nieprzychylnie. Dlatego też pertraktacje w tym względzie przeciągną się czas dłuższy. Sprawa omawiana jest obecnie zgruba, tak, że wysokość podwyżki cen nie jest jeszcze przez hutnictwo ostatecznie sprecyzowana. Mówi się tylko, że ceny trzeba podnieść.

Zaniedbana sprawa importu szmelcu.

Import szmelcu żelaznego wynosi w Polsce ca 80% zapotrzebowania krajowego, pomimo to pozostajemy zwykle na szarym końcu tam, gdzie się rozstrzygają sprawy przydziału kontyngentów przywozowych szmelcu. Ostatnio Francja podzieliła swój wywóz w tym dziale w ten sposób, że Włochy otrzymały 180 tys. tonn, a Belgja ca 80 tys. ton. Ta ostatnia zdążyła już notabene połowę tego przydziału odprzedać do Anglji. Jak widać, Polska mogłaby też z powodzeniem otrzymać odpowiedni kontyngent przywozowy, jednak o tem nie pomyślano. Pożądanem byłoby, aby sprawą tą zajął się nasz przemysł wzgl. podjął w tym względzie inicjatywę. Koniecznem jest, aby min. kolei ułatwiło przedewszystkiem przewóz szmelcu z Gdańska.

Eksploatacja węgierskich rud aluminjowych przez Polskę.

Huta Laura Tow. Akc. otrzymała od rządu węgierskiego koncesję na wywóz w ciągu 25 lat z węgierskich złóż aluminjowych po 450.000 ton rudy aluminjowej rocznie.

Międzynarodowy kartel żelazny?

Ze strony niemieckich przemysłowców żelaznych wyszła inicjatywa utworzenia na wzór międzynarodowego kartelu stalowego międzynarodowego kartelu żelaznego, w którego skład mieliby wejść przemysłowcy: niemieccy, francuscy, belgijscy i luksemburscy. Podczas zwołanego na 25 marca br. posiedzenia Międzynarodowego kartelu stalowego mają się odbyć narady w sprawie utworzenia międzynarodowego kartelu żelaznego.

Przed utworzeniem międzynarodowego syndykatu producentów ferro - silicium.

Pertraktacje, prowadzone celem stworzenia syndykatu wszystkich producentów ferro - silicium w Europie, dotychczas nie dały konkretnych wyników. Nie ulega jednak wątpliwości, że syndykat ten powstanie, gdyż istnieją uzasadnione nadzieje przezwyciężenia trudności, jakie nastręcza zwłaszcza zwiększona wskutek większej konsumcji wojennej zdolność produkcyjna poszczególnych przedsiębiorstw i zakładów. W tych dniach w Berlinie toczyły się dalsze obrady główne przedstawicieli Skandynawji, Szwajcarji, Niemiec i państw sukcesyjnych.

Protekcjonizm na rzecz rumuńskiego przemysłu żelaznego.

Według informacyj „Deutsche Bergwerks-Ztg.“ ze źródeł miarodajnych, rząd rumuński zamierza spełnić dezyderaty krajowego przemysłu żelaznego przez ustalenie znacznie wyższych stawek celnych dla wyrobów żelaznych w nowej taryfie celnej przywozowej. M. in. cła na drut i druciaki mają być podwyższone o 30 proc.

Ulgi celne i paszportowe w Italji.

(g) Z początkiem lutego rb. na granicy szwajcarsko - italskiej (Chiasso) wprowadzono pewne ułatwienia celne i paszportowe dla niektórych pociągów międzynarodowych. Kontrola paszportowa szwajcarska i włoska odbywa się równocześnie w pociągu. Tak samo rewizję pasażerów i bagażu przeprowadza się w pociągu.

R. Gunsch, Poznań, telef. nr. 3928.

W ostatnim numerze „Rynku Metalowego i Maszynowego" wskazaliśmy na to, że wyżej wspomniane przedsiębiorstwo, jako pierwsze i jedyne w swoim rodzaju, zajmuje się szlifowaniem cylindrów z $^1/_{100}$ mm. dokładności na specjalnej automatycznej maszynie do szlifowania szwajcarskiej wytórni L. Kellenberger. Oprócz tego wykonuje wspomniana placówka tłoki wszelkich rozmiarów, pierścienie tłokowe, sworznie tłokowe, zawory itd. Nowoczesne urządzenie warsztatów fabrycznych, dostosowane do masowej produkcji, umożliwia pokrycie wielkiej części zapotrzebowania rynku krajowego i uwalnia nas od dawnej konieczności importowania fabrykatów obcokrajowych. Ze względu więc na rozwinięty u nas przemysł metalurgiczny jest to poważny krok naprzód w zabiegach uzupełnienia potrzeb przemysłowych wytworami rodzimemi. Przyjmuje się również zlecenia telefonicznie, przyczem należy się zwracać pod nr. 3928.

Odlewnia żelaza i spiżu „MONTAN"

wł. Józef Karliński i Sp., Ostrów (Wlkp.), Raszkowska 26. Adres telegr.: Montan (Wlkp.). Telefon 227.

Młode stosunkowo przedsiębiorstwo, bo założone w roku 1920, posiada urządzenie dla odlewów żelaza i spiżu do wagi dwóch ton w jednej sztuce, wykonuje odlewy z żelaza i spiżu dla maszyn wszelkiego rodzaju i przedsiębiorstw, jak straży ogniowych, gazowni, wodociągów i kanalizacji. Specjalnością w zakresie produkcji zakładów „Montan" jest masowa wytwórczość kandelabrów do latarń ulicznych, włazów kanalizacyjnych, nakryć ściekowych, studzienek dla kranów, zasów wodociągowych i gazowych, stopni kanałowych i łączników dla węży według wzoru Storza.

Ostatnio podjęła się firma „Montan" na propozycję dyrektora gazowni i wodociągów miejskich w Ostrowie (Wlkp.) odlewać z żelaza tabliczki dla hydrantów i zaworów wodociągowych, które są znacznie lepsze, trwalsze i tańsze, a w użyciu praktyczniejsze od emaljowanych, gdyż tabliczki emaljowane podlegają łatwemu zniszczeniu przez gawiedź uliczną.

Tabliczek takich wykonała firma „Montan" na zamówienie dla Wodociągów miejskich, Ostrów (Wlkp.) 300 sztuk, według rysunków bardzo solidnie i ściśle fachowo ku ogólnemu zadowoleniu.

Właściciele tego przedsiębiorstwa, pracując przed wojną w fabrykach zagranicznych, zdobyli w tej branży jak najlepsze doświadczenie, to też wyroby „Montan" równają się wyrobom zagranicznym, temwięcej, iż kierownictwo spoczywa w rękach właścicieli.

Rdzennie polską placówkę tę wytwórczą poleca się usilnie poparciu sfer interesowanych gazownictwa i wodociągarstwa oraz dalszego przemysłu, w tem przekonaniu, że przytoczone wyżej wyroby, a przedewszystkiem tabliczki do zaworów i hydrantów, sprowadzane w większej części od Bopp & Reuthera z zagranicy, obecnie nabywać będzie można w każdej ilości i wykonaniu po cenach umiarkowanych od wskazanego przedsiębiorstwa, które pod względem produkcji jak i zdolności konkurencyjnej stoi na wyżynie swego zadania.

Tuo.

„Solingen".

Zanadto rozpowszechnione i znane na całym świecie są wyroby o światowej sławie firmy P. D. Rasspe - Söhne, Solingen, ażeby na temat ich dobroci i taniości rozwodzić się szeroko — same one bowiem za siebie przemawiają i wystawiają sobie świadectwo wobec tych, którzy ich używają. Naszem zadaniem na tem miejscu — to zaznaczenie, że główne zastępstwo „Solingen" przejęła ostatnio popularna szczególnie w Poznaniu firma Ł. Łazarski i S-ka (Poznań, Zwierzyniecka 8), która pozatem posiada bogato zaopatrzone składnice części maszynowych do maszyn żniwnych wszelkich systemów, a także rozmaite narzędzia rolnicze. Firma Ł. Łazarski daje gwarancję dokładnego dopasowania i zgodności z częściami oryginalnemi. Z powyższych względów widzimy, że omawiane przedsiębiorstwo stanowi rękojmię dla tych, którzy bezzwłocznie pragną uzyskać pokrycie zapotrzebowania w tej dziedzinie przemysłu, dlatego też, zwracając uwagę wszystkich naszych Szan. Abonentów na zamieszczone w dzisiejszym numerze „Rynku" ogłoszenie, firmę Ł. Łazarski polecamy jako bardzo korzystne źródło zakupów wyż. wym. przedmiotów.

„Ferrum", Spółka handlowa, — Bydgoszcz, Cieszkowskiego 20.

Że warszawska firma A. Hantke należy do rzędu najpopularniejszych i najlepszą opinją cieszących się przedsiębiorstw — nie trzeba stwierdzać, bo jest ogólnie znanym faktem, że wszelkie wyroby jej, w szczególności zaś sprężyny do kultywatorów Ventzki'ego, sprężyny do bron Ventzki'ego, redliczki do kultywatorów, do bron oraz sprężyny do bron Oskorne'a są wykonane z najlepszego materjału i jako taki stanowią w gospodarstwie rolnem niezmiernie mocne i trwałe narzędzia. Prawo wyłącznej sprzedaży produktów Fabryki Sprężyn i Wyrobów Metalowych posiada inż. Józef Schlotter i S-ka w Warszawie, ulica Mazowiecka 12, na teren zaś Pomorza reprezentuje tę fabrykę powszechnie znana firma „Ferrum" — Bydgoszcz. Nie będziemy specjalnie polecali różnych wyrobów firmy Hantke; dobroć ich bowiem i niska cena wyrobiły im taką opinję, że trudność sprawiałoby dorzucenie bodaj jednego jeszcze listka wawrzynu. Zwrócimy jedynie uwagę na opinję kół fachowych, które jednogłośnie orzekają, że omawiane wyroby należą pod każdym względem do pierwszorzędnych, zaś posiadanie ich w gospodarstwach jest niemal niezbędne.

Nieco o ładunkach pociągowych.

Dający się odczuwać na rynku brak firmy specjalizującej się w dostawach **łańcuchów rolkowych i żeliwnych, pociągowych** dla naszego przemysłu został, jak się dowiadujemy, usunięty. **Firma ROTAX, Sp. z o. o. w Warszawie, Niecała 1,** prowadząca od szeregu lat łańcuchy, jako jeden ze swoich artykułów, rozszerzyła znacznie ten dział, stając się głównem źródłem zakupu dla składów samochodowych i motocyklowych, jak i dla wielkiego i średniego przemysłu. — Specjalnością tej firmy jest dostawa łańcuchów rolkowych i cichobieżnych do samochodów i motocykli, łańcuchów rolkowych i bolczykowych do rusztów automatycznych, traków i innych celów przemysłowych, łańcuchów żeliwnych pociągowych do transporterów, elewatorów, etc. — Prowadząc wyłącznie wyroby pierwszorzędnych firm jak: **Wippermann, Brampton-Coventry,** itd., wyposażona w doskonałe asortowane składy konsygnacyjne, zdołała powyższa firma zjednać sobie zaufanie szerokich sfer odbiorców, zniechęconych niejednokrotnie licznemi falsyfikatami, podszywającemi się pod miano światowych marek, a pozbawionemi wszelkiej wartości. Solidni odbiorcy otrzymują kredyt.

Baczność! **Wyroby z prawdziwej stali „SOLINGEN"** **Baczność!**

Niniejszem mamy zaszczyt podać do wiadomości W.Panów, iż przejęliśmy

główne zastępstwo

słynnej firmy światowej **P. D. RASSPE-SÖHNE, SOLINGEN** oraz, że utrzymujemy bogato zaopatrzone składnice części zapasowych do maszyn żniwnych wszelkich systemów, a także rozmaite narzędzia rolnicze.

Jesteśmy wskutek tego w możności wykonywać wszelkie zamówienia niezwłocznie.

Przyznajemy pełną gwarancję za dokładne dobieranie (dopasowywanie) i zgodność z częściami oryginalnemi.

Prosimy przeto o łaskawe zaszczycenie nas swemi cennemi zleceniami, na które z pewnością złożymy najkorzystniejsze oferty.

Zapewniając W.Panów o starannej naszej i fachowej obsłudze, polecamy się łaskawym względom i pozostajemy z wysokiem poważaniem

L. Łazarski i S-ka
3755 Poznań, Zwierzyniecka 8 - Telefon 6175.

EPOKOWY WYNALAZEK
nagrodzony złotym medalem na zeszłorocznej wystawie wynalazków w Warszawie

Maszyny do prania

systemu Tadeusza Podoskiego

piorą bez tarcia i gotowania tylko przez zanurzanie we wodzie i wygniatanie. — 90% oszczędności czasu, pracy, mydła i bielizny. Prać może każde dziecko.

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe
Maszyny do prania systemu Tadeusza Podoskiego
Spółka z ogr. odp. 3168
Warszawa, ul. Piękna 13. Tel 112-96

Białostocka Odlewnia Żelaza

Spółka z ogr. odpow.

(w gmachach T.A. Fabryki maszyn i odlewni żelaza A. Wieczorek)

BIAŁYSTOK, ul. Kolejowa nr. 12

Telefon 5-23. Adres telegraficzny: „Kruszt Białystok"

3463

PASY

skórzane i z sierści wielbłądziej

troki surowcowe, pergaminowe, wosk do pasów, łączniki Jacksona, Harrisa i t. p. Rury żelazne, mosiężne, miedziane, ołowiane. Blacha żelazna, mosiężna, miedziana, ołowiana, aluminiowa, stalowa. Żelazo okrągłe, płaskie, winklowe, korytkowe, pręty mosiężne, miedziane. Nity żelazne, mosiężne, miedziane. Śruby żelazne, mosiężne, miedziane polecają 3676

St. Grabianowski i Ska.

Oddział w Poznaniu Pl. Wolności 14a - tel. 4010 i 4011.
Oddział w Bydgoszczy Dworcowa 66 - tel. 912.

3696

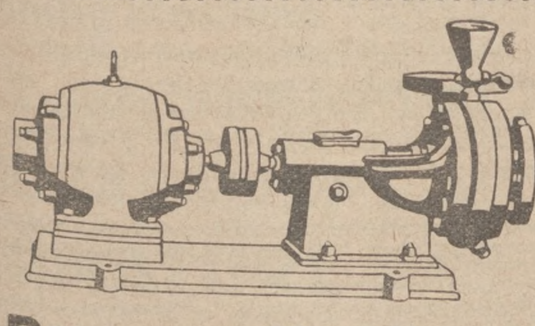
Towar angielski jest najlepszy!

Łańcuchy rolkowe bezszelestne

BRAMPTON COVENTRY

WARSZAWA-NIECAŁA 1
'ROTAX'

British goods are best!

Pompy odśrodkowe 3240

dla każdego rodzaju cieczy i każdą wydajność dostarcza:

Fabryka Maszyn Górniczych, Katowice-Załęże

„Wadowicki Przemysł Druciany"

S-ka z ogr. odp. w Wadowicach 2555

Fabryka założona przez JÓZEFA GÓRECKIEGO z dawnej fabryki Krakowskiej wykonuje:

Druty kolczaste i gładkie surowe ocynkowane i galwanizowane. — Gwoździe budowlane i papowe. — Siatki do ogrodzeń. — Siatkowe skrzynie dla regulacji rzek, wkłady materacowe do łóżek i t. d.

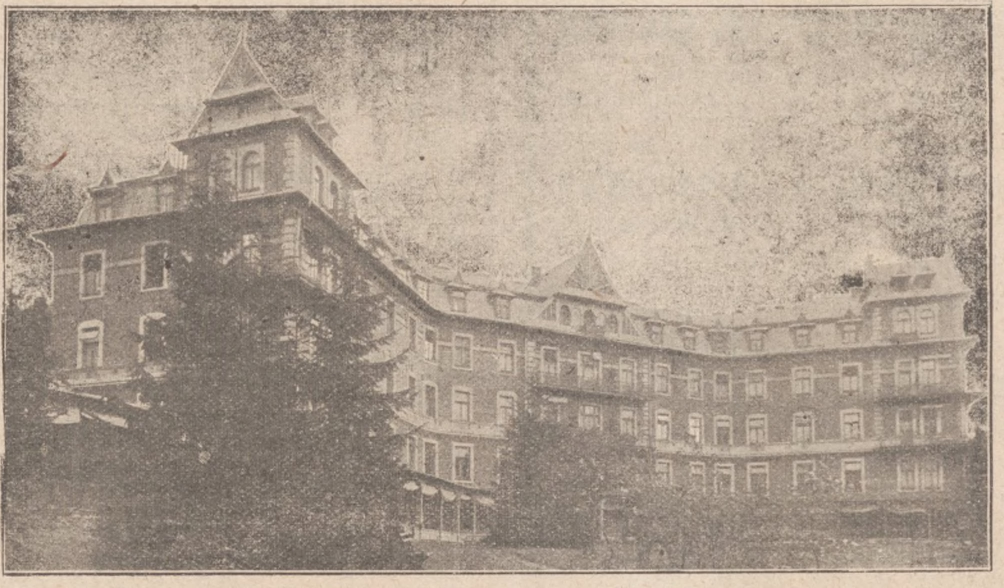
Centralne Biuro WADOWICE (Małopolska)

Reprezentant na Wielkopolskę: **Inż. Józef Gawlas, Poznań 3 Rudnicze**

Sanatorjum im. D-rów Dłuskich w Zakopanem.

Zakopane — do niedawna tak mało znane w szerokim świecie, dziś już posiada sławę światową. Nie dlatego, żeby zaopatrzone było w najnowsze w dziedzinie kuracyjnej urządzenia techniczne, jak inne „kurorty“ i „bady“ zagraniczne, lecz przedewszystkiem dzięki bogactwom przyrody, do których zaliczyć trzeba wspaniałe położenie geograficzne, dolina okolona zewsząd łańcuchami gór, pasmami rozmaitych drzew, majestatycznemi „wirchami“ itd. itd., — bez końca możnaby wyliczać zalety tego uroczego uzdrowiska. Jedna jest jednak rzecz, która stanowi niejako „istotę“ Zakopanego, mianowicie jego klimat. Ten czysty, zdrowy, górski klimat zakopiański, który jest błogosławieństwem dla wszystkich chorych na płuca i drogi oddechowe, stanowi o wartości Zakopanego, jako uzdrowiska. Klimat ten cechuje niezwykła czystość powietrza, ogromna jego suchość i silniejsze działanie promieni słonecznych. Dlatego też zimą miewamy w Zakopanem długie szeregi pięknych dni słonecznych.

*

Otóż w pobliżu Zakopanego, w zacisznem ustroniu, miejscu wolnem od kurzu i wrzawy, znajduje się słynne uzdrowisko, znane ogólnie pod nazwą Sanatorjum im. Drów Dłuskich, przeznaczone wyłącznie jako lecznica dla osób, dotkniętych chorobami piersiowemi. Sanatorjum otoczone jest obszernym parkiem, którego połowę stanowi piękny las świerkowy. Wzdłuż południowej granicy parku szumi górski potok.

Wielki czteropiętrowy gmach zwrócony jest na południe, po której to stronie też mieszczą się słoneczne frontowe pokoje dla chorych, od strony północnej zaś znajdują się szerokie widne korytarze. Pokoi jest 100; w tem kilkanaście na 2 osoby. Podział i urządzenie wewnętrzne Sanatorjum uwzględnia do najdrobniejszych szczegółów wymagania t. zw. „stylu sanatorjalnego“. Oprócz pokoi mieszkalnych zakład posiada na parterze salę teatralną z piękną sceną, salę fortepianową, zasobną bibljotekę i czytelnię, palarnię, laboratorjum chemiczno-bakterjologiczne, urządzenia Röntgena, aptekę, wzorowo urządzone łazienki i tusze. W osobnym pawilonie gospodarczym, komunikującym wygodnie z głównym gmachem, znajduje się wspaniała dwupiętrowa sala jadalna, mniejsza salka jadalna, urządzona w stylu zakopiańskim, wreszcie sala operacyjna i kaplica. — Przed gmachem i w lesie znajdują się obszerne leżalnie.

Sanatorjum Drów Dłuskich przeznaczone jest w całem tego słowa znaczeniu na uzdrowisko, nie przyjmuje zatem takich chorych, u których już nie można się spodziewać co najmniej znacznej poprawy stanu zdrowia.

Zakład przyjmuje więc chorych na gruźlicę w pierwszych jej okresach, następnie tzw. profilaktyków, tj. osoby obciążone dziedzicznie lub skłonne do gruźlicy; dalej osoby dotknięte przewlekłym nieżytem oskrzeli, mierną rozedmą płuc, wreszcie rekonwalescentów po zapaleniach płuc i opłucnej.

Najważniejszym środkiem leczniczym, stosowanym w Sanatorjum, jest stałe używanie przez chorych powietrza górskiego w czasie przechadzek po parku lub odpoczynku na wygodnym leżaku. Drugim czynnikiem kuracyjnym jest zdrowa, obfita i wykwintna kuchnia, umożliwiająca lepsze odżywianie chorych. Pacjent może też, w miarę potrzeby, używać kąpieli i natrysków, o odpowiedniej temperaturze, dla zahartowania swego organizmu.

Dzięki wieloletniemu doświadczeniu i na tem opartej metodzie leczniczej osiągane w Sanatorjum rezultaty są nadspodziewanie pomyślne, o ile kuracja rozpoczęta jest dość wcześnie i trwa dostatecznie długo. W zakładzie pracuje stale czterech lekarzy, roztaczających nad kuracjuszami troskliwą opiekę.

Wyjeżdżającym do zakładu Drów Dłuskich zwracamy uwagę, że dla kuracji powietrznej zaopatrzyć winni się w koce i worek futrzany, dalej zabrać należy bieliznę, poduszki, bieliznę pościelową, ręczniki i termometr.

Ze względu na poważną frekwencję, zaleca się zamawiać miejsca zawczasu, określając dokładnie datę przyjazdu.

Jak widać z powyższego, Sanatorjum im. Drów Dłuskich posiada wszelkie nowoczesne urządzenia techniczne i udogodnienia dla chorych. To też mamy tę niepłonną nadzieję, że kuracjusze, rekrutujący się ze sfer kupieckich i przemysłowych, wyzbędą się nareszcie niczem nieuzasadnionej (chyba tylko małem uświadomieniem narodowem) pogardy dla wszystkiego co swoje, a popierania uzdrowisk obcych. Odwiedzając nasze piękne uzdrowiska krajowe, będziemy mieli to wewnętrzne zadowolenie, iż pieniądz, zużyty na cele lecznicze, pozostanie w kraju i przyczyni się do podniesienia bogactwa narodowego. Ci zaś, którzy skazani są na szukanie poratowania zdrowia w uzdrowiskach i stacjach klimatycznych, spełnią swój obowiązek obywatelski najgodniej, jeżeli leczyć się będą wyłącznie w uzdrowiskach polskich. Do takich, z przeznaczeniem dla piersiowo chorych, zalicza się przedewszystkiem Sanatorjum im. Drów Dłuskich w Zakopanem.

K. S-ski

Poważne źródła dostawcze

Dla automobilistów
„VULCAN ELECTRO“ Elektryczny aparat wulkanizacyjny w podróż i do użytku warsztatowego poleca
W. Narożny i S-wie, Poznań 1, ul. Ogrodowa 15/16
Telefon 2658. 3337d

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynow., kotły, zbiorniki do wody, mleka itp. poleca J. Wiśniewski, Zakł. Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Tel. 268-19 3132

Śruby do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane **„HELIOS“** Wszelkie części fasonowe mos. Poznań, Rynek Łazarski 8. Tel. 6543. (2967

Narzędzia precyzyjne Przekroje (sznyty), matryce (sztance), formy i tłocznie do fabrykacji artykułów masowych z metalu, celuloidu, papieru, skóry, jako też do artykułów chemicznych, mydła, pasty etc. wykonuje na zamówienie. **Dostarczam i wykonuję** artykuły masowe podług wzoru sztancowane, tłoczone i dęte. **Wykonuję wszelkie prace tokarskie** po cenach umiarkowanych. Za fachowe i wzorowe wykonanie gwarantuje długoletnia praktyka zagraniczna. **JAN ŁAZAROWICZ i S-ka, POZNAŃ, ul. Mostowa 15.** 2687

IMADŁA RÓWNOLEGŁE 80 — 150 szerokości.
Motor Polski T. A., Żnin. 3288

Hurt. rowerów, 615 maszyn do szycia i części zapasowych oraz broni i amunicji
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Odważniki żeliwne
cechowane od ½ do 50 kg. 3615d
Tow. Akc. „WIEPOFANA“ Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

Fabryka wyrobów aluminiowych w Drawskim-Młynie (Wlkp.) dostarcza
łyżki i łyżeczki aluminiowe

Armatury wodociągowe, gazowe, ogrzewalne, toaletowe poniklowane oraz specjalne dla cukrowni, papierni, cementowni, fabryk chemicznych itp., **noże metalowe** dla fabryk papieru, **odlewy** według własnych i nadesłanych modeli z różnych aljaży dostarcza: Fabryka armatur i wyrobów metalowych firmy **Towarz. Kontynentalne dla handlu żelazem w Krakowie - ul. A. Potockiego 8.** 3142
Specjalność: bronz fosforowy odporny na kwasy.

Pomorska Fabryka Samochodów, Motorów i Maszyn
Bracia Cierpiałkowscy, Toruń, Szosa Chełmińska 53, Tel. 1471, dostarcza **wszelkie części samochodowe** 2854

Rury kotłowe i gazowe 2865
M. MATUSZEWSKI - POZNAŃ, Przemysłowa 22

Zasuwki do szaf
z blaszką ochronną wyrabia 3723
Suwalski, Poznań, ulica Niegolewskich

Plomby ołowiane w różnych wielkościach i w każdej ilości poleca 2866
Stec & Lisowski, Fabryka plomb, **Toruń**, Kochanowskiego 1a

S. E. E. „Suchy Element Elektryczny“ Fabryka ogniw galwanicznych
w Zawierciu, Województwo Kieleckie. 2978

VULKAN rozczyn gumowy (Gummilösung) wyrabia w najlepszym gatunku **GUMY** Poznań, ulica 27 Grudnia 15 3790

ARMATURĘ specjalną dla cukrowni gorzelni, rafinerji nafty, papierni, cementowni, fabryk chemicznych i innych zakładów przemysłowych.
Wyroby z kwasoodpornego bronzu fosforowego Dra Künzla
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 49.
2925a

Błotniki, chłodniki do samochodów, tanki do benzyny, wiadra do węgli, powleszaki do obrazów 2852 i inne artykuły blaszane poleca korzystnie **St. Gulczyński Poznań, ul. Dąbrowskiego 90. telefon 6679** !

Rowery, ramy, kierownice, widełki, podpórki siodełkowe poleca najtaniej z gwarancją na wytrzymałość
Fabryka Maszyn Precyzyjnych i Rowerów „INVENTIA“ Tow. Akc. w POZNANIU.

Rury i kolana

wyrabia jako swoją specjalność 2885
JAN MIKUT POZNAŃ, GRUNWALDZKA 25.

Druciane **KLATKI** dla ptaków
2888 wyrabia masowo
St. Błażejczak, Poznań, Dąbrowskiego 1.

Drawska Odlewnia żelaza i Fabryka Maszyn
Drawski-Młyn (Wielkopolska)
poleca
odlewy żeliwne o doskonałej jakości
2902 Dostawa terminowa. Piec codziennie czynny.

Odlewnia Metali i Warsztaty Mechaniczne
„Wartome“, Poznań, ul. Polna 8. 2862

PRACOWNIA DIAMENTÓW DO RŻNIĘCIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH 3731

H. SZEFTEL
Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r.

Wędzidła i zgrzebła do koni 3756
dost. Fabr. Wyr. Żel. Sulkiewicz i Robakowski Bydgoszcz. Cennik na żądanie.

Ręczne magle domowe i wszelkie maszyny rolnicze poleca
Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Biskupscy S. A. w Kołomyi, 1781

MANOMETRY 3667
do pary, wody, amoniaku, specjalne wykonanie do **parowozów** i turbin, ciepłomierze rejestrujące na wielką odległość, pirometry i t. p.
St. Duchowski - Biuro inżynierskie
Tel. 32-26 **Poznań** Pocztowa 21.

Oliwiarki do wszystkich celów

W. Gierczyński i S-ka
POZNAŃ, Św. Marcin 13
Tel. 1885.

Materjały budowlane przed oczekiwanym sezonem.

Cegła.

Wiadomą jest rzeczą, że dla naszego ruchu budowlanego, wielce charakterystyczny jest rynek cegły, który jest bardzo dokładnym sprawdzianem faktycznego stanu rzeczy. Zazwyczaj przecież zakupy w dziale tym zwiastowały o rozpoczęciu ruchu i sezonu. Nauczeni doświadczeniem lat ubiegłych, które posłużyły dobrą szkołą co do rozmiarów produkcji, fabrykanci zaniechali wyrobu towaru na skład. O ile w sezonach poprzednich produkowano cegły tyle, na ile pozwalała zdolność przetwórcza i administracyjna przedsiębiorstwa, o tyle obecnie poczęto się troszczyć poważnie o rozmiary zbytu i zainteresowania. I cóż? Osiągnięto ten rezultat, że produkcję udało się opanować i zastosować do faktycznych potrzeb rynku.

Produkuje się obecnie ca 50% normalnej produkcji cegieł, co jeszcze znacznie przewyższa zbyt. Zapytania o towar, o cenę i t. p. są bardzo liczne. Na pierwszy rzut oka odnosi się więc wrażenie, że sezon rozwija się bardzo pomyślnie, ale przy bliższem zapoznaniu się z rozmiarami zakupów i danemi cyfrowemi widać, iż

obroty nie są tak pokaźne,

a w każdym bądź razie nieodpowiadające sezonowi wiosennemu.

Do większych bolączek, tamujących rozwój budownictwa, zaliczyć bezwzględnie należy brak odpowiednich kredytów budowlanych. Te kredyty, jakie są, nie wystarczają do wydatniejszego zwiększenia ruchu budowlanego. Zakupy czyni się przeważnie za gotówkę, o ile są drobne. Większe transakcje z płatnikami pewnymi zawiera się przeważnie na warunkach ulgowych z kredytem 3-miesięcznym.

A towar sam?

Cegła maszynowa znajduje stopniowo coraz szerszy zbyt, co tłumaczy się zrozumieniem wyższości tego gatunku materjału. Za 1000 sztuk cegły maszynowej dobrego gatunku, wymiaru 250×160×60 mm, płacą 60 zł. fr. plac cegielnia (ewent. wagon). Kongresówka kupuje stosunkowo mało, przeważnie odbiorcami są województwa zachodnie.

Cegła ręczna za 1000 sztuk ceni się 55—45 zł, loco cegielnia, co zależne jest od gatunku, stopnia wypalenia itp. Warunki płatności odgrywają także poważną rolę: uiszczając należność gotówką, można osiągnąć zawsze cenę o parę złotych niższą. Dobry wpływ na rynek wywarły zakupy firmy Ulen, prowadzącej roboty inwestycyjne w szeregu miast Polski. Na ogólną sumę dol. 1.911.198,53, wydanych przez firmę Ulen na zakup materjałów w Polsce do 1 stycznia r. b., na samą cegłę wydano 42.696,43 dolarów.

Dachówka.

Zbyt dachówki azbestowo-cementowej zwiększa się w ostatnich czasach regularnie i, chociaż nie osiągnął takich rozmiarów, jak się tego w kołach fachowych spodziewano, to w każdym razie produkcję rozwinięto do rozmiarów normalnych, produkując nawet na skład. W każdym razie dział ten zaopatrzony jest należycie w towar i to do tego stopnia, że nawet większe zamówienia mogą być pokrywane bez trudu. Płatność jest naogół dobra, protestów niema. Warunki udzielane są indywidualnie: drobni odbiorcy płacą gotówką, przyczem ceny detaliczne (loco skład) są o ca 10% wyższe. 1000 sztuk dachówki (płytki, szablony, przystawki 40×40 cm i gąsiory 40×12 cm) w kolorze szarym kosztuje 510 zł. fr. wagon st. Lublin, w kolorze czerwonym lub bronzowym 575 zł., krawędziówka szara 260 zł., czerwona 290 zł.

Rury kamionkowe.

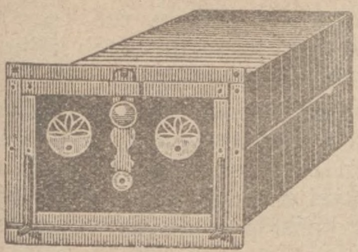
Zmniejszenie produkcji w dziale tym tłumaczyć należy ograniczonemi rozmiarami zbytu, który ucierpiał wskutek stosowania do kanalizacji rur cementowych zamiast kamionkowych. Kalkulując się taniej, nie mogą one jednak zastąpić pod względem trwałości rur kamionkowych, które dotychczas stosowano. Najwięcej używany wymiar (ca 6" 150 mm średnicy) kalkuluje się 7.50 zł. za metr bieżący. I w tym dziale Ulen et Co nabyła od czasu rozpoczęcia robót do 1 stycznia 1927 r. rur kamionkowych za dol. 42.614,26. Obecnie zakupy rur kamionkowych przez firmę wspomnianą są coraz mniejsze, wskutek uruchomienia własnej fabryki rur cementowych.

Okucie do drzwi i okien „Kopeć“.

W ramach wystawy budowlanej podczas Targów Wschodnich zwrócił uwagę sfer fachowych nowy system okuć do drzwi i okien. System ten w założeniu prosty, stanowi znakomity postęp w dziedzinie stolarstwa budowlanego, łącząc z prostotą konstrukcji wydatną oszczędność pracy i kosztów, co zwłaszcza w dzisiejszej dobie posiada znaczenie zasadnicze.

Nowy ten system, według zapewnień lwowskiego „Czasopisma Technicznego“ chroniony jest patentem Polskiego Urzędu Patentowego, a realnym wyrazem uznania sfer fachowych jest złoty medal przyznany p. Kopciowi przez Komitet sędziowski wystawy budowlanej. Celem nowego systemu jest usunięcie wszelkich niedogodności zawias francuskich powszechnie dotychczas stosowanych, przez stworzenie takiego okucia, przy którem wyjmowanie drzwi lub okień odbywa się bez ich podnoszenia i przy którem nie następuje wycieranie się górnych powierzchni zawias. Okucie skonstruowane według systemu Kopcia różni się przedewszystkiem tem od znanych okuć, iż ciężar drzwi lub okien przenosi się na łożysko stopowe dolne za pomocą trzpienia o kulistej powierzchni. Konstrukcja i umieszczenie czopów zawiasowych umożliwia wyjmowanie drzwi lub okien bez ich podnoszenia. Zawiasy te składają się z trzech części zasadniczych: 1) ze zgiętego płaskownika przytwierdzonego do górnej powierzchni drzwi lub okien 2) z płaskownika opatrzonego okrągłem wycięciem dla przetkania bolca umieszczonego w futrynie drzwi lub okien, 3) z bolca zakładanego odręki spajającego obie części konstrukcyjne. Jest to konstrukcja zawiasu górnego, gdyż zawias dolny stanowi—jak wyżej wspomniano – trzpień o kulistej powierzchni tkwiący w łożysku stopowem. Dla uzupełnienia tego okucia do okien zastosował wynalazca specjalne zamknięcia automatyczne i zatrzaski sprężynowe, które prostotą konstrukcji, łatwością wytwórstwa, usuwają w zupełności błędy dzisiejszego systemu.

Nowy ten wynalazek posiada wiele możliwych urzeczywistnień, lecz najgłówniejszem jest niewątpliwie zastąpienie dotychczas stosowanych okuć do drzwi i okien.

J. PIPERSBERG, Cieszyn

Pierwsza Cieszyńska Fabryka towarów metalowych, żelaznych i czarno-blaszanych

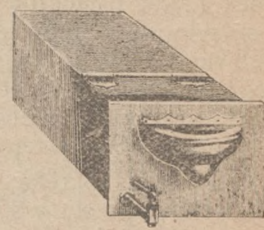
Założona 1903. **Telefon 186.**

Piekarniki (Bratkasten) w gatunkach zaprowadzonych w handlu, jako też wszelką armaturę do pieców, jakości pierwszorzędnej, od najprostszego do najwykwintniejszego wykonania.

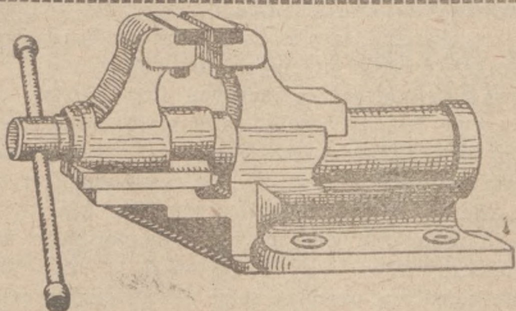
Piekarniki specjalne dla piekarni, cukierni, restauracyj, kuchni hotelowych i t. d.

Wanienki miedziane kuchenkowe, z muszlą i pipą mosiężną.

Wanny kąpielowe, nasiadówki, wanny kąpielowe dla dzieci, z pierwszorzędnej blachy cynkowej, we wszelkich wielkościach.

3721

IMADŁA

dostarcza w różnych wielkościach

Fabryka Maszyn Górniczych

KATOWICE - ZAŁĘŻE.

3804

„IDEAŁ"

nóż do krajania słomy na ściółkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z o. p. Fabryka Maszyn

POZNAŃ, Piotra Wawrzyniaka 28/30 — Telefon 69-50 — 61-17.

Wytwórnia Pędni, Maszyn i Odlewnia Żeliwa

KRAWCZYK i S-ka

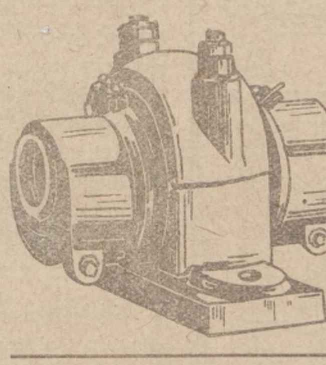
w Zawierciu

Specjalność: PĘDNIE, odlewy maszynowe i budowlane żeliwne i bronzowe, koła zębate stożkowe i czołowe.

STALE NA SKŁADZIE SPRZĘGŁA CIERNE HILLA.

Całkowite urządzenia elewatorów i transporterów zbożowych i węglowych.

OKNA ŻELAZNE KUTE.

WŁASNE BIURO w Warszawie, ul. Krucza 16, tel. 105-17.

Przedstawicielstwa:

na Wielkopolskę: Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i S-ka w Poznaniu, Plac Wolności 14 a, tel. 40-10 i 40-11, tamże stale na składzie konsygnacyjnym: wałki transmisyjne, łożyska, wieszaki Sellersa, koła pasowe i t. p.

na Pomorze: Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i S-ka w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 66, tel. 912.

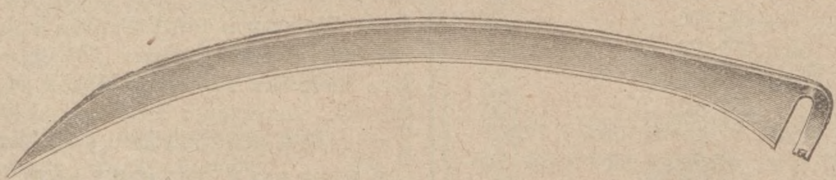
na Małopolskę Zachodnią: Inż. J. Lombardo w Krakowie, ul. Szewska 24.

na Zagłębie Dąbrowskie i Górny Śląsk: Inż. St. Okoński, Sosnowiec, ul. Kaliska 1 c, telefon 694.

3677

I-a KOSY westfalskie

Całkowita wyprzedaż

Wszelkie przybory do kos i narzędzia rolnicze

Fason polski, lekkie, białe, żółte i niebieskie						Szare, ręcznie kute		
	65	70	75	80	85 cm.	90	95—105	115—120
zł.	3,20	3,30	3,40	3,50	3,60 za sztukę	zł. 6,50	9,—	11,50 za sztukę

3713

przy odbiorze 200 sztuk, włącznie opakowania, franco Poznań.

Bracia Deierling, Poznań, Składowa 4 HURTOWNIA EMALJI I TOWAR. ŻELAZNYCH

Tylko dla odsprzedających

Pominąwszy nawet łatwość zakładania i zdejmowania drzwi i okień, uwzględnić należy prosty i szybki sposób zakładania tych zawias, przy którym uszkodzenie stolarszczyzny jest wykluczone Nowy system usuwa również t. zw. osiadanie drzwi i gwarantuje bezwzględną szczelność. Usunięcie widocznych zawiasów, szpecących częstokroć najlepiej przemyślane wrażenie wzrokowe, zapewnia konstrukcjom drzwiowym i okiennym wygląd estetyczny, nieosiągalny wręcz przy dotychczas stosowanych systemach okuć.

Kalkulacja kosztów przedstawia się niemniej korzystnie i wyraża się w 50% oszczędności na robociźnie, w ogólnych zaś kosztach w 75 %.

Wszystkie te zalety, uznane przez koła fachowe musiały zwrócić uwagę polskiego przemysłu budowlanego, który w dobie katastrofalnego wręcz zastoju w dziedzinie budownictwa, kroczyć musi drogą celowych i ekonomicznych ulepszeń, gdyż tylko w ten sposób zaspokoić zdoła przy niewygórowanych cenach kalkulacyjnych, powszechny głód mieszkaniowy.

Stąd też jedna z poważniejszych firm budowlanych weszła z wynalazcą w porozumienie i przystępuje do masowej fabrykacji okuć systemu p. Kopcia, którego wynalazek stanowi w myśl zgodnej opinji sfer fachowych zasadniczy postęp w dziedzinie budowy okuć.

Podwyżka taryfy eksportowej na drzewo.

Złośliwego figla taryfowego spłatał ostatnio rząd wywozowi drzewa. Z dziś na jutro podniesiono taryfy wywozowe na kopalniaki i papierówkę o 30 procent z ważnością od 1 marca.

Słusznie wobec tego pisze warszawski „Tygodnik Handlowy":

Wprawdzie walutę mamy ustabilizowaną; wprawdzie ministerjum komunikacji wykazało za rok ubiegły bardzo znaczne czyste zyski; wprawdzie, na dwa tygodnie przed ogłoszeniem pożyczki taryfowej pan minister komunikacji zapewniał przedstawicieli przemysłu drzewnego, że o zwyżkach taryf wywozowych niema wogóle mowy — niemniej atoli jest prawdą, że podwyżka została przeprowadzona. I to nie bagatela.

Ciekawe są zakomunikowane prasie motywy tego kroku. Pierwszy motyw — konieczność zniżki frachtów wywozowych dla węgla i płynąca stąd konieczność skompensowania wpływów kolejowych. Drugi motyw — podwyższenie frachtów na wymienione dwa surowce drzewne ma wpłynąć dodatnio na zwiększenie zapasu tychże surowców w kraju na potrzeby przetwórczego przemysłu drzewnego.

Obydwa motywy są nierzeczowe. Już pominąwszy dziwną metodę leczenia jednej choroby za pomocą zaszczepienia w organiźmie innej, powiększenia wywozu węgla kosztem zmniejszenia wywozu drzewa — ale, czyż ministerjum komunikacji wierzy w to, że zniżka frachtów kolejowych na węgiel o 18 proc. uratuje sytuację węgla polskiego na rynkach zagranicznych?

Temu nie wierzą przecież sami eksporterzy węgla. Natomiast 30 proc. zwyżka taryf na kopalniaki i papierówkę bardzo poważnie wywóz tych dwóch artykułów utrudni.

O tem rząd powinien wiedzieć i pamiętać.

◆ Drobne wiadomości ◆

Produkcja drzewa w Polsce.

Produkcja drzewa w Polsce podniosła się poważnie w ostatnich latach i obecnie zajmuje Polska piąte miejsce w rzędzie państw europejskich, produkujących drzewo. Eksport drzewa Polski dosięga 16 proc. całego europejskiego eksportu. Wartość polskiego wywozu drzewa wynosiła w latach:

1924 — 27,5 miljonów dolarów
1925 — 48 „ „

zaś w ubiegłym roku wartość tegoż była jeszcze znacznie większą.

Wartość wywiezionego materjału tartego osiągnęła następujące cyfry:

1923 r. — 11 miljonów dolarów
1924 r. — 15 „ „
1925 r. — 20 „ „

Ilość wywiezionego drzewa w tonach wynosiła:

1923 r. 740 000 ton
1924 r. 1 043 000 „
1925 r. 899 000 „

a w pierwszem półroczu

1926 r. 592 000 „

Z tego wywieziono: do Anglji w latach 1923 i 1924 — 50%, w r. 1925 — 65%. Dalszymi wielkimi odbiorcami Polski są: Niemcy, Holandja, Belgja, Danja i Francja.

Niewłaściwe clenie drewna, przewożonego koleją i wodą.

Eksport drewna koleją doznaje o tyle poważnego utrudnienia, ponieważ cło wywozowe stwierdza się wyłącznie według wagi a nie jak w innych państwach, dowolnie albo też na kubiki. Opłata wywozowa za drewno szpilkowe wynosi 40 gr za 100 kg. Przy transportach wodnych tam, gdzie nie można stwierdzić wagi, liczy się jeden metr kubiczny, równający się 700 kg. Tem samem wynosi cło wywozowe 2,80 zł za m. śc. Przy eksporcie koleją wynosi natomiast mniej więcej 4 zł, przyczem uwzględnić należy, że drewno świeżo ścięte i eksportowane waży około jednej tony. A więc drewno wywożone koleją kosztuje temsamem 1,20 zł na m. śc. więcej, co uważać należy za całkiem nieuzasadnione obciążenie. Wobec tego dążyć należy w kierunku zmiany odnośnego postanowienia celnego, aby odnośna pozycja zmieniona została tak, że eksporter miałby do wyboru albo clenie według wagi, albo na m. śc. (Rynek Drzewny).

Targ drzewny w Poznaniu.

(s) Zebranie Związku Przemysłowców Drzewnych w Poznaniu uchwaliło wzięcie udziału w tegorocznym Targu Drzewnym, który odbędzie się od 1—8 maja jednocześnie z Międzynarodowym Targiem w Poznaniu.

Z rynku materj. budowl., wyrob. metalowych, blachy, żelaza i gwoździ

DRZEWO.

Warszawa, 15. 3. Parowa Fabryka Posadzek Dębowych. Jakób Zymann (Gęsia 30, tel. 404-32 i 216-70); notuje za metr. kw. dębowej klepki posadzkowej loco skład, gatunek eksportowy 1.00 dol., 1-szy gat. — 8.50 zł., 2-gi gatunek — 7.75 zł. Tafle posadzkowe od 14 — 23 zł. za m.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Warszawa, 15. 3. W dziale cegły obroty są w ostatnich czasach bardziej ożywione. Napływają coraz to nowe zamówienia na ilości stosunkowo duże. Sądząc jednakże z rozmiarów zapytań o cenę, o warunki płatności i t. p. spodziewać się należy jeszcze dalszego zwiększenia transakcyj. W miarę posuwania się robót na budowlach zamówienia niewątpliwie się zwiększą, chociaż producenci zapatrują się dość pesymistycznie. Firmy budowlane naogół

PRZY WSZELKICH ZAMÓWIENIACH
PROSIMY ZAWSZE POWOŁYWAĆ
— — SIĘ NA NASZ TYGODNIK — —

uważają, iż zbyt w tym dziale jest jeszcze zamały. Produkcja wynosi ca 50% normalnej. Płaci się w drobnych transakcjach przeważnie gotówką, odbiorcy pewni, korzystają z kredytu bądź w 50%, bądź na całkowitą należność. Za 1000 szt. cegły maszynowej fr. plac fabr. (dobrego gat.) wymiaru 250×120×60 mm. płaci się 60 zł., cegła ręczna dobrze wypalona zależnie od pochodzenia i jakości 45—55 zł. za 1000 szt. fr. plac fabryczny.

METALE.

Berlin, 14. 3. (U). Not. w R. M. za 100 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz cif. Hamburg, Brema lub Rotterdam za 100 kg. 128, cynk w płytach remelted zwykłej jakości handl. 57½ — 58½, oryginalne aluminium hutnicze 98 — 99% w blokach, sztabach walcow. i ciągnion. 210, — dtto w sztabach walcow. i ciągn. 214, nikiel czysty 98 — 99% 340 — 350, Antymon Regulus 110—115.

Londyn, 14. 3. Urz. not. w Ł za tonę Miedź Standard p. kasa 55¾ — 55⅞, — 3 mies. 56⅜ — 56½, — Settl. 55¾, — elektrolyt 62¾ — 63, — best selected 61 — 62¼, — strong sheets 86, — elektrowirebars 63, cyna Standard p. kasa 312¼ — 312½, — 3 mies. 299⅛ — 299⅜ — Settl. 312¼, — Banka (obr. nieof.) 323¾, — Straits (obr. nieof.) 324¼, ołów zagran. dost. natychm. 28⁷/₁₆, — dalsze terminy 28½, — Settl. 28, cynk zwykły dost. natychm. 31¹/₁₆, — dost. term. 31³/₁₆ — Settl. 31, aluminium krajowe (not. nieof.) 107 — zagran. (noot. nieof.) 112, antymon Regulus Erzeug. Preis (not. nieof.) 74½ — 75½ — chines (not. nieof.) 47—47½, rtęć (not. nieof.) 19 za butlę, platyna (not. nieof.) 22, wolfram (not. nieof.) 16, za kawałek, nikiel krajowy (not. nieof.) 170 — 175, — zagran. (not. nieof.) 170 — 175, blacha biała (not. nieof.) 19⅞, siarczan miedzi (not. nieof.) 24 — 24¼, żelazo lane Cleveland Nr. 3 (not. nieof.) 80.

SZMELC.

Berlin, 15. 3. Na rynku szmelcu panuje duży ruch, zwłaszcza z dostawą natychmiastową, przy której płacono o 3 zł. drożej. Notowano ciężki szmelc stalowy mk 60, szmelc maszynowy mk 58 odpadki blachy czarnej 53, stare żelastwo 37, krótkie odpadki tokarskie (strużyny) 48,50. ,odpadki żeliwne i żelazne 47.50, szmelc żeliwny maszynowy 62 mk. za tonę franco wagon huta.

WYROBY METALOWE.

Warszawa, 15. 3. Metale półszlachetne za kg. loco fabryka bez opakowania za gotówkę: armatura mosiężna 4.50 zł., armatura bronzowa 5.50 zł., armatura forforbronzowa 6.15 zł., odlew mosiężny galanteryjny 6.60 zł. Ceny powyższe rozumieją się w transakcjach hurtowych.

Warszawa, 15. 3. Dom Handlowy A. Gepner, Warszawa, Grzybowska 27, notuje następujące ceny orjentacyjne w zł. za 1 kg: cyna Banca 15, ołów hutniczy 1.45, cynk 1.53, antymon 3.50, aluminium 6.00, blacha cynkowa zasadnicza cena 1.72, miedziana 4.50, mosiężna 3.70 — 4.20.

BLACHA.

Warszawa, 15. 3. „Polska Cynkownia", Warszawa, Piękna Nr. 11a, notuje następujące ceny za kg. fr. wagon st. Warszawa: blacha ocynkowana I. gat. 20 ark., w snopku 1.10 zł. — 22 ark. w snopku 1.15.

GWOŹDZIE.

Warszawa, 15. 3. Ceny hurtowe (fabryczne) gwoździ za skrzynkę 16 kg. wagi netto zł. 9, druty zwykłe za 100 kg. 60 zł., ocynkowane 73 zł. Do cen powyższych: jako zasadniczych, dolicza się za wymiar dopłatę podług specjalnej tabeli wymiarów. Ceny rozumieją się loco magazyn fabryczny. Od cen tych udzielane są rabaty w rozmiarach zależnych od specyfikacji zakupywanych towarów, ilości jednak nie więcej niż 10%. Płatność ze strony odbiorców jest naogół dobra, protestów niema. Z kredytu korzystają przeważnie odbiorcy pewni i wypłacalni.

Złoty w dniu 15 marca 1927 r.

Gdańsk przekaz 57.49 — 57.64, gotówka 57.58 — 57.72, **N. Jork** przekaz 11.37, **Medjolan** przekaz 253, **Ryga** przekaz 64, **Czerniowce** przekaz 1896, **Bukareszt** przekaz 1910, **Berlin** przekaz na Warszawę 46.83 — 47.07, przekaz na Katowice 46.83 — 47.07, przekaz na Poznań 46.855 — 47.095, gotówka 46.71 — 47.19, **Londyn** przekaz 43.50, **Zurych** przekaz 58, **Paryż** przekaz 376½, **Wiedeń** przekaz 73.8?, **Budapeszt** gotówka 63.20 — 64.70.

Zapytania, nadeszłe do działu informacyjnego Tow. Wydawniczego „KUPIEC" w Poznaniu

Do każdego zapytania prosimy dołączyć 50 gr. Wszystkim interesantom odpowiadamy listownie, częstokroć kilkakrotnie.

Nr. 2569. Kto może dostarczyć mechanizm do młynków do mielenia kawy (Mahlwerke)?

Nr. 2575. Która firma posiada przenośny aparat do elektrycznego spawania żelaza grubości ca 40 mm., celem wypożyczenia takowego?

Nr. 2583. Która firma buduje części metalowe do młynów (wiatraków murowanych) z ruchomym wierzchem, poziomym wałem metalowym do śmig, wałem pionowym metalowym i wogóle wszelkie części metalowe do tegoż młyna.

Nr. 2588. Kto w kraju wyrabia pudełka ebonitowe z przykrywkami do akumulatorów samochodowych?

Nr. 2590. Prosimy o podanie fabryki, która wyrabia klorynki do resorów powozowych i uchwytów do latarń powozowych ze śrubą.

Nr. 2593. Uprasza się o podanie krajowych firm, które wyrabiają maszynki ręczne do robienia swetrów.

Nr. 2602. Kto wyrabia maszyny do robienia gwoździ, wszelkiej długości i mocy?

Nr. 2611. Zapytuje się nas, które krajowe firmy wyrabiają młocarnie motorowe z pojedyńczem i podwójnem czyszczeniem?

Nr. 2613. Która firma dostarcza lub wyrabia blaszane drzwiczki do pieców?

Nr. 2622. Upraszamy o podanie tylko zagranicznych firm, wyrabiających t. zw. „Tiolit" lub wyroby z tegoż.

Nr. 2624. Która fabryka w Polsce wyrabia blachę cynkową, sztancowaną, t. zw. odgrodową dla pszczelnictwa?

Nr. 2633. Które firmy wyrabiają lub posiadają na składzie środek do hartowania noży wagowych, oprócz siniaku potasu?

Nr. 2634. Które firmy wyrabiają lub mają na składzie stal fasonową do wag (noże, osie i łożyska)?

Nr. 2636. Gdzie można nabyć kompletne urządzenie do odlewania plomb?

Nr. 2640. Które fabryki wyrabiają formy do wyrobów cementowych, rozmiarów 1×1 metr.?

Nr. 2644. Która firma wyrabia wartałki (bąki) zabawkowe dla dzieci?

Nr. 2647. Która firma mogłaby dostarczyć formy do fabryki wyrobów cementowych? Chodzi o dostarczenie natychmiast formy do gąsiorów.

Nr. 2649. Która fabryka wyrabia płyty szamotowe do szabatników?

E. Nack'a Następca

Katowice

3609

ul. Francuska 1

Hurtowny Skład Towarów Kanalizacyjnych i Wodociągowych

URZĄDZENIA KĄPIELOWE, KLOZETOWE i UMYWALNIE

od najzwyczajniejszego do pierwszorzędnego wykonania.

ARMATURY

dla gazu, wody i pary

ŁĄCZNIKI, KOŁNIERZE

U specjalisty

należy kupować przybory do

samorodnego spawania

palniki, węże, reduktory, druty, proszki, tlen, wodór, acetylen, karbid

wiertła kręte 3442

żarówki elektryczne specjalne dla warsztatów

Jerzy Dziembowski, Bydgoszcz

pl. Wolności 1, tel. 15 - 14

Przy wszelkich korespondencjach z firmami

prosimy zawsze powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy".

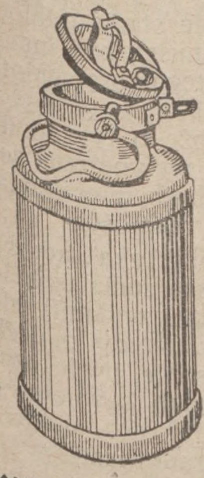
Pierwsza krajowa fabryka naczyń i maszyn mleczarskich

Konstantego Millera

Sp. z ogr. odp.

w WARSZAWIE

ul. Belwederska nr. 5, dom własny, telefon nr. 45-03.

Fabryka wyrabia wszystkie naczynia, potrzebne do mleczarstwa, jako to konwie, mierniki, skopce, oziębiacze, pasteryzatory, podgrzewacze itp. wszystko tylko w gatunkach pierwszorzędnych.

KONWIE

do przewożenia mleka

z pokrywą na zawiasach, zamknięcie hermetyczne, bez szwów i nitów, fason prosty, cylindryczny, poczwórnie cynowane z grubej blachy.

Egzystuje od 45 lat. 3621

FABRYKA SPRĘŻYN I WYROBÓW METALOWYCH

A. HANTKE w WARSZAWIE

Sprężyny do kultywatorów Ventzky'ego
Sprężyny do bron Osborne'a
Sprężyny do bron Ventzky'ego
Redliczki do kultywatorów
Redliczki do bron 3821

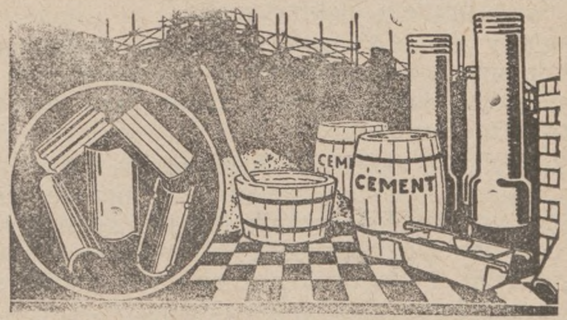
Wyłączna sprzedaż:

Inż. JÓZEF SCHLOTTER i S-ka w WARSZAWIE, ul. Mazowiecka 12

Reprezentacja na teren Pomorza

F-ma „FERRUM" SPÓŁKA HANDLOWA

Tel. 6-65. **BYDGOSZCZ**, ul Cieszkowskiego 20

Materjały budowlane wszelk. rodzaju poleca:

GUSTAW GLAETZNER

Centrala Materjałów Budowlanych i Dachówek

Tel. 6580 **POZNAŃ 3, Mickiewicza 36** zał. 1907 r.

adr. telegraf.: „Dachglaetzner"-Poznań.

Maty sufitowe

i obręcze na beczki

(cementówki)

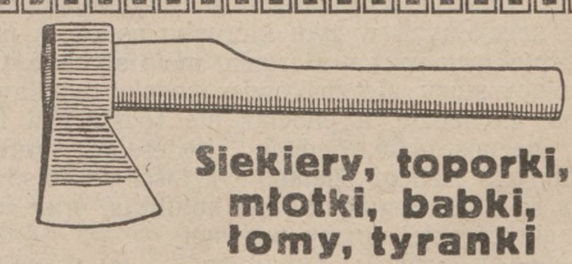
wyrabiam i dostarczam.

Wytwórnia mat sufitowych

Ludwik Kużma, Libertów

p. Swoszowice (k. Krakowa)

3737

Siekiery, toporki, młotki, babki, łomy, tyranki

i inne wyroby masowej produkcji kuźnictwa poleca

FABRYKA MASZYN i MŁOTOWNIA

OŁDAKOWSKI i NEUMARK

2763 właśc.: **Edward Neumark**

ŁÓDŹ - UL. ZAKĄTNA 81.

ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ.

Różnorodność i istota porażeń prądem elektrycznym.

Roku ubiegłego ukazała się bardzo ciekawa, a równocześnie nader pożyteczna książka prof. dr. med. Stefana Jellinka p. t. „Der Elektrische Unfall". Książka ta traktuje sprawę niebezpieczeństw, na jakie narażeni są ci wszyscy, którzy mają bliższą styczność z prądem elektrycznym.

Poglądy na tę kwestję są bardzo rozbieżne i nieuzgodnione, a przyczyny tego należy szukać w różnorodności zjawisk, jakie towarzyszą wypadkom porażenia prądem.

Jeżeli chodzi np. o wielkość prądu, która powoduje śmierć — co też należy mieć przedewszystkiem na uwadze, to czynnik ten już zależny jest od bardzo wielu okoliczności, zwłaszcza od stanu fizjologicznego i psychologicznego, w jakim się człowiek znajduje.

Co do stosunku napięcia prądu do niebezpieczeństwa, jakie on dla człowieka przedstawia — to według prof. Jellinka, prąd o napięciu 10—150 wolt może się stać niebezpiecznym, prąd o napięciu powyżej 200 wolt jest zawsze niebezpieczny, prąd zaś o napięciu około 5 000 wolt działa już zawsze zabójczo. Jednakże zaznaczyć trzeba, że o wiele niebezpieczniejsze są dla życia prądy o napięciu średniem, niż wynoszące dziesiątki tysięcy wolt, te ostatnie bowiem wywołują w miejscu zetknięcia się z ciałem zwęglenie tkanki, które jako zły przewodnik wstrzymuje działanie prądu na wewnętrzne narządy, zwłaszcza na serce.

Przejdźmy teraz do rozważenia skutków działania prądu w zależności od właściwości człowieka nim ugodzonego. Otóż najbardziej wrażliwemi okazują się osoby, dotknięte chorobami na tle przemiany materji, narządów krążenia, oddychania i nerwowego układu; znane są (według prof. Wachholca) wypadki śmierci nagłej w czasie leczniczego stosowania t. zw. faradyzacji sinusoidalnej (prądem zmiennym jednofazowym o napięciu 50—100 wolt), co prof. Jellinek przypisuje nie samemu prądowi, lecz usposobieniu osób poddawanych zabiegom. Zewnętrzny obraz sekcyjny osoby zabitej prądem okazuje zwykle obrażenia ciała w miejscu wniknięcia prądu, w postaci oparzenia, ran, podbiegnięć krwawych, opalenia włosów, zabarwień skóry itd. Rzadko natomiast znajdujemy ślady obrażeń ciała w miejscu wyjścia prądu. W narządach wewnętrznych nie spotykamy zwykle zmian szczególnych, natomiast obraz zewnętrzny według prof. Wachholca odpowiada obrazowi zmian, spotykanych po uduszeniu. Dzięki tej błyskawiczności i niezawodności w działaniu — w niektórych państwach m. in. Stanach Zjednoczonych Ameryki północnej używa się prądu o wysokiem napięciu dla tracenia przestępców, na t. zw. „fotelach elektrycznych".

W wypadku nie sprowadzających śmierci, skutki rażenia prądem przedstawiają nazewnątrz oparzenia, naogół zaś zazwyczaj i zaburzenia nerwowe natury czynnościowej. Utrata przytomności jest zwykłym objawem u rażonych silnym prądem, zjawia się też niepamięć wsteczna, zaburzenia wzroku i słuchu (katarakta, pęknięcie błony bębenkowej).

W wypadkach rażenia przez piorun nie spotykamy czasem żadnych zmian na ciele, gdy zaś istnieją, rozmieszczone są po całem ciele i przedstawiają sobą zwykle znaki, jakie powstają przez oparzenie drugiego lub trzeciego stopnia. H.

Radjo a ustawy cywilne.

Dzisiejsze ustawodawstwo nie reguluje jeszcze należycie kwestyj, związanych z radjofonją, brak bowiem specjalnych w tym kierunku ustaw, a nawet o projektach w tym kierunku mało słychać. Obowiązujący stary, ale znakomity kodeks cywilny i teraz nie zawiedzie, a chociaż nie rozstrzyga tej kwestji bezpośrednio, jednak zawierając szereg ogólnych, tem samem wielkiej wartości przepisów, pozwala na rozstrzygnięcie tego konfliktu, przy zastosowaniu zwykłej normy prawnej.

Punktem wyjścia będzie tutaj przepis kodeksu cywilnego, który między innemi postanawia, że najmodzierżca ma prawo używać przedmiotu najmu stosownie do kontraktu. Naturalnie ma tu ustawa na myśli prawo używania, odpowiadające przeznaczeniu przedmiotu najmu i potrzebom lokatora. Wątpliwości najmniejszej nie ulega, że lokator w dzisiejszych czasach bynajmniej nie przekracza tej „stosowanej" miary, jeżeli zakłada sobie stację odbiorczą, choć nawet pewne jej części muszą być instalowane poza obrębem ściśle ujętego przedmiotu najmu.

Konflikt nautralny powstać może o tyle, o ile lokator zakłada antenę zewnętrzną, wewnętrzna bowiem, jako niewychodząca poza obręb mieszkania, nie może się narażać właścicielowi realności.

Nie po raz pierwszy zresztą praktyka sądowa staje przed problemem takiego rozszerzenia pojęcia praw najmu. Podobne różnice poglądu wyłoniły się już raz, gdy wprowadzono telefony: wtedy znaleźli się właściciele, którzy nie życzyli sobie, by lokatorzy na dachach czy murach zakładali zewnętrzne części instalacyj telefonicznych. Praktyka sądowa jednak i wtedy jeszcze dała sobie radę przed wyjściem ustawy o telefonach i telegrafach z rozwiązaniem tej kwestji, nie dysponując zresztą niczem in-

nem, jak tylko przepisami kodeksu cywilnego. I wtedy punktem wyjścia była kwestja używania mieszkania i zdrowy pogląd zwyciężył: przyznano lokatorom prawo do zakładania takich urządzeń. To też i dziś żadnych wątpliwości nie posiada żądanie lokatorów rozszerzenia samych uprawnień do prawa zakładania stacyj odbiorczych, choćby nawet antena musiała być zakładana poza obrębem mieszkania.

Nasze sądy przynajmniej, o ile mi wiadomem, nie miały sposobności wypowiedzieć się w tej sprawie dotąd. Natomiast sądy wiedeńskie już swoje zdania wypowiedziały, a mianowicie najwyższy sąd w Wiedniu, jako ostatnia instancja, rozstrzygnął na korzyść lokatora, powołując się na przepis § 1098 k. c. oraz na względy użyteczności publicznej, któremi uzasadnione ma być prawo lokatora do zakładania instalacyj radjofonicznych. O ile jednak samo orzeczenie jest najzupełniej trafne, o tyle samo uzasadnienie mniej mi do przekonania przemawia.

Inna rzecz jest, czyją własnością będzie antena. Tutaj już musi rozstrzygnąć prawo rzeczowe: części trwałe, przymocowane do murów czy dachów, pozostaną własnością właściciela realności (o ile nie zawrą strony innej umowy), resztę zaś, to jest to wszystko, co da się usunąć bez uszkodzenia przedmiotu najmu, lokator, opuszczając realność, może zabrać z sobą.

Naturalnie prędzej czy później radjo i stosunki go dotyczące muszą się stać przedmiotem odrębnej ustawy, zwłaszcza wobec tak szybkiego wzrostu ilości stacyj odbiorczych. Ustawa ta z pewnością i kwestje tutaj omawiane należycie unormuje, wziąwszy pod uwagę „względy użyteczności publicznej i ważność usług przez radjo świadczonych“, które to kwestje mogą być zawsze należycie uwzględnione przy tworzeniu ustaw, mniej zaś miejsca na ich akcentowanie przy jej interpretacji.

Tymczasem jednak, zanim ustawa taka wyjdzie, sam kodeks starczy dobrze do rozstrzygnięcia trafnego i słusznego sporów stąd wynikłych i miejmy nadzieję, że w ręku naszych sądów wytrzyma dobrze jeszcze jedną próbę i wykaże swą żywotność.

Dr. H. L.

Wystawa Radjowa w Krakowie.

Z inicjatywy Syndykatu Dziennikarzy krakowskich i pod protektoratem jego, oraz Wojewody M. Krakowa i Prezydenta tegoż miasta odbędzie się w Krakowie od dnia 24 kwietnia do 8 maja Wielka Wystawa Radjowa z działami: handlowo - przemysłowym, radjoamatorskim i wojskowym.

Ze względu na wielkie znaczenie propagandy radjofonji na terenie Małopolski w związku z otwarciem stacji radjofonicznej w Krakowie Zarząd Zrzeszenia Przedsiębiorstw Radjotechnicznych w Polsce rozesłał do swych członków okólnik z prośbą o wyrażenie swej opinji o tej Wystawie, wyrażając nadzieję, że poszczególne firmy, zarówno handlowe jak i przemysłowe, zainteresują się nią i wezmą czynny udział.

Wobec tego, że spodziewany jest przywóz wielu nowości w związku z Targami Lipskiemi i Międzynarodowemi Targami w Wiedniu, Zrzeszenie ma nadzieję, że Wystawa, która zapowiada się tak świetnie, nie zawiedzie pokładanych nadziei i będzie dobrą propagandą radjofonji na terenie Małopolski, zapoznając społeczeństwo z ostatniemi zdobyczami w tej nowej gałęzi wiedzy.

Wszelkie zapytania należy kierować do Zarządu Zrzeszenia, Warszawa, Boduena 4, tel. 303-00, między 14—16.

Państwowa Rada Elektryczna.

W „Monitorze Polskim“ z dnia 12 bm. zamieszczone jest rozporządzenie o utworzeniu przy Ministerstwie Robót Publicznych państwowej Rady elektrycznej. Zadaniem tej Rady jest wydawanie opinji w sprawach elektryfikacji, gospodarki elektrycznej, w zakresie spraw, przedstawionych jej przez ministra i własnej inicjatywy.

Skład Rady elektrycznej stanowić będzie czternastu przedstawicieli fachowych organizacyj inżynierskich i sześciu członków mianowanych przez rząd.

A zatem jeszcze jedna Rada opinjodawcza!

Sprawa liczników telefonicznych.

Osławiona sprawa liczników telefonicznych zaczyna przybierać coraz wyraźniejsze formy. We czwartek, dnia 17 bm., będzie rozpatrywać komisja opinjodawcza sprawę propozycji Pasty. Propozycja ta odnosi się do podwyżki taryfy telefonicznej, jak również wprowadzenia liczników. Kto wie czy J. Ejsmond z „Kurjera Warszawskego“ nie ma racji, kończąc swą bajkę o licznikach słowami:

Jeśli wszystko liczymy — drodzy przyjaciele —
sądzę, że dałoby dobre wyniki
na pewne ministerstwa też włożyć liczniki. —

Orzecznictwo Patentowe.

Suche ogniwo galwaniczne.

Patent Nr. 6466.

Daimon, Fabryka aparatów elektrycznych, Sp. z o. o., Gdańsk.

Zgłoszono 30 września 1925 r.
Udzielono 3 grudnia 1926 r.
Pierwszeństwo 3 października 1924 r.

Wynalazek dotyczy ogniwa galwanicznego, posiadającego urządzenie, nie dopuszczające z powodu chemicznego działania pęczniejącego elektrolitu do górnej powierzchni elektrody depolaryzacyjnej i umożliwiające stałe przewietrzanie ogniwa.

Pręt węglowy jest otoczony masą depolaryzacyjną. Przestrzeń między elektrodą depolaryzacyjną a kubkiem cynkowym jest wypełniona zgęszczonym elektrolitem. Nasada ogniwa składa się z dwu współosiowych cylindrów, z materjału izolacyjnego, przyczem obydwa cylindry są z sobą połączone zapomocą promieniowo skierowanych zastrzałów. Nasada jest naciśnięta na masę depolaryzacyjną i zamknięta z góry tarczą, na którą nalewa się masę. Przez masę i przez tarczę są przeprowadzone dwie rurki wentylacyjne. Rurka sięga tuż pod tarczą.

Pęczniejący elektrolit wchodzi do przestrzeni między zewnętrzną ścianą nasady i wewnętrzną ścianą cynkowego naczynia, podczas gdy wnętrze nasady pozostaje wolne i służy do przepływu gazów. Rurki wentylacyjne ułatwiają przytem wymianę gazów.

Przy pomocy powyższego urządzenia osiąga się znaczną zwyżkę wydajności ogniwa.

Czasopisma techniczne

„Illustrierte Technik für Jedermann“, zeszyt 10 zawiera na wstępie dokładny opis samolotu sanitarnego, zaopatrzony licznemi rysunkami a następnie obszerny artykuł o wprowadzeniu przesyłania wiadomości na drodze radjowej, jak również interesujące nowości praktyki gospodarstwa domowego przez zastosowanie prądu elektrycznego, pomiędzy innemi także opis i rysunek nowej elektrycznej maszyny do prania. Dział przeglądu technicznego zawiera kilka bardzo interesujących nowości technicznych a „Praktikus“, jak zwykle podaje szereg praktycznych wskazówek.

Przetargi — Submisje — Licytacje

Przetarg na prace murarskie, blacharskie, ślusarskie i inne.

VII Okręgowe Szefostwo Budownictwa Wojsk. w Poznaniu ogłasza na dzień 24 marca 27 r. przetargi nieograniczone z osobna na roboty: murarskie, żelbetonowe, ciesielskie, blacharskie, ślusarskie, szklarskie, lakierniczo - malarskie, instalacyjne światła elektrycznego, instalacyjne wody, klozetów, umywalni i kanalizacji, instalacyjne centralnego ogrzewania, stolarskie, (dopasowanie i montaż), brukarskie i regulacja terenu, przy dokończeniu budynku technicznego 3 p. lotn. w Ławicy.

Ogłasza się KONKURS na projekt artystycznego plakatu fabryki maszyn rolniczych.

Za najlepsze trzy projekty wyznacza się nagrody: pierwsza 500, druga 300 i trzecia 200 złotych, przyczem projekty nagrodzone przechodzą na własność firmy. Tylko projekty nadesłane do 31 marca 1927 roku będą uwzględnione. Bliższe szczegóły konkursu wysyła na żądanie

S-ka Akc. UNJA, Zjednoczone Fabryki Maszyn
dawniej A. Ventzki, Blumwe i Peters, Spółka Akcyjna
w Grudziądzu.

Projekt budowy ratusza.

Zarząd gminy Nowy Bytom ogłasza niniejszem konkurs na projekt budowy ratusza w Nowym Bytomiu. Wyznacza się trzy nagrody, I = 2000 zł; II — 1000 zł; III — 500 zł. Termin ostateczny nadsyłania prac ustala się na dzień 20 marca 1927 r. pod adresem: Zarząd gminy w Nowym Bytomiu.

Potrzebne do konkursu załączniki można otrzymać w Urzędzie gminnym, pokój nr. 6.

Zarząd gminny.

Przetarg ofertowy.

Magistrat miasta **Królewskiej Huty** rozpisuje przetarg ofertowy na wykonanie budowy domu gospodarczego dla zakładu Bł. Bronisławy w Królewskiej Hucie, przy ul. Wandy. Szczegóły znajdują się w Miejskim Urzędzie Budowlanym i w Ratuszu.

Ogłoszenie.

Magistrat miasta Łodzi ogłasza przetarg na sprzedaż drobnego kamienia polnego, znajdującego się na Pl. Dąbrowskiego w ilości około 800 mtr.³.

Termin nadsyłania ofert upływa z dniem 21 marca 1927 roku do godz. 12-ej w południe. Warunki przetargu przeglądać można w Wydziale Budownictwa — Oddziale komunikacji, pokój nr. 53, III. p., Plac Wolności 14, poczynając od dnia 14 marca 1927 roku, codziennie od godz. 8,30 do 12,30.

Łódź, dnia 10 marca 1927 roku.

Magistrat miasta Łodzi.

Związek regulacji Rawy

rozpisuje przetarg ofertowy na dostawę **kamienia i klinkierów.** Szczegółów udzieli Magistrat w Katowicach.

Związek regulacji Rawy.
(—) Dr. Górnik,
przewodniczący.

Ogłoszenie.

Magistrat miasta Radomska podaje niniejszem do publicznej wiadomości, iż oddaje w przedsiębiorstwo z licytacji ofert **wykonanie całkowitego urządzenia technicznego kąpieli w łaźni miejskiej** podług ślepego kosztorysu.

Licytacja odbędzie się zapomocą ofert, które należy składać w zapieczętowanych kopertach z napisem „Oferta na roboty techniczne w łaźni miejskiej w Radomsku".

Oferty należy składać w sekretarjacie Magistratu do godziny 12 w południe **w dniu 30 marca 1927 r.**, poczem w tymże dniu nastąpi otwarcie kopert.

Szczegółowe warunki wykonania przedsiębiorstwa przeglądać można w godzinach urzędowych codziennie w biurze Magistratu.

Magistrat miasta Radomska.

Dzierżawy, zastępstwa, personel, sprzedaże itd.

Poszukuje się

importerów

dla wszelkich części rowerowych z Niemiec.

Łaskawe oferty pisemne w języku niemieckim należy nadsyłać do 3787

G. Schwarz, Fraustadt, Graben 16 (Grenzmark).

Poszukuje posady: 8013

KIEROWNIK TECHNICZNY.

Elektro - mechanik, żon., lat 39, Wielkopolanin, posiadający wyższe wykształcenie, pierwszorzędne świadectwa inżyniera - kierownika elektrowni oraz dyplom szoferski, dzielny monter i tokarz, znający maszyny w przemyśle drzewnym, maszyny parowe, motory spalinowe (systemu Diesla), akumulatory, książkowość, budowę i eksploatację elektrowni, kolejek elektrycznych i wodociągów (jest 12 lat kierownikiem elektrowni komunalnych), poszukuje posady, jako kierownik techniczny lub mistrz maszynowy, w cukrowni, elektrowni, w przemyśle drzewnym lub innym zakładzie fabrycznym. Łaskawe zgłoszenia uprasza **Henryk Daniel, Aleksandrów - Kujawski** (Elektrownia). Telefon 16.

Energiczny, rutynowany handlowiec branży żelaznej, zdolny buchalter

poszukuje posady.

Łaskawe zgłoszenia pod „Handlowiec" do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego pod nr. 3782

Dla ślusarza

okazja do usamodzielnienia się. W pięknej miejscowości na Pomorzu jest do wynajęcia duży warsztat ślusarski Do objęcia urządzenia potrzeba 2—3 tysięcy zł gotówki Ewentl. zamienię na samochód nowoczesny. Objekt nadaje się na warsztat repar lub na fabrykę. Przyszłość pewna Oferty do „Rynku Met i Masz" pod nr. 3780.

Sprzedam 3769

maszynę parową

leżącą, fabrykat L. Zobel, o sile 50—60 km., regulator osiowy, suwak tłokowy. Maszyna jak nowa.

JAN JAGODZIŃSKI, Koźmin

Młyn parowy

2 kotły do suszenia cegły wapiennej

(Komnik—Elbląg) długości 8090 m/m, ⌀ 2010 m/m, pojemności 26000 litrów wraz z kompletnem urządzeniem, oraz **kompiet maszyn do obróbki drzewa, motory, maszyny parowe, wózki, tor kolejkowy etc. do sprzedania.** 3792

C. Nagórski — Starogard, (Pomorze), Telefon 36 i 206.

Heblarkę 3824

trzechstronną do desek podłogowych firmy „Gubisch Liegnitz" 500 m/m szerokości, sprzedaje:

F. Fiszer, Łódź, Nowo-Cegielniana 22.

OKAZYJNIE AKUMULATORY!

Z powodu zmiany sieci prądu stałego na prąd zmienny mamy do sprzedania baterję akumulatorów „Tudora" prawie nową, o pojemności 150 amperogodzin, składającą się z 240 elementów, razem z kompletnem urządzeniem rozdzielczem i specjalnym agregatem do ładowania

3786 **Zarząd Elektrowni w Kielcach.**

APARAT AUTOGENICZNY

tanio na sprzedaż. Oferty pod nr. 3808 do admin „Rynku Metalowego i Maszynowego".

Mam korzystnie na sprzedaż

Lokomobile:

1 **„Lanza"**, stacj. para przegrzana, stawidło wentylowe, rok budowy 1912, 22/29/35 K. M.
1 **„Lanza"**. ruchoma, rok budowy 1914, 18/23/32 K. M.
1 **„Beermanna"**, ruchoma, 8/10/12 K M.
1 **„Flöthera"**, ruchoma, rok budowy 1913, 18/24/29 K. M.
1 **„Flöthera"**, ruchoma rok budowy 1912, 22/29/34 K. M.

Motory:

1 **„Deutza"** motor - lokomobila 10 K M 3782
1 **„Deutza"** motor lokomobila 8 K. M.
1 **„Ursus"** stacj. motor ropny 50/55 K M.
1 ergomobila 6/9 K. M.

Hugon Chodan dawn. Paul Seler

Poznań, ulica Przemysłowa 23.

Ważne dla Kresów!

1 nowy motor na gaz ssany kompl. o sile 55/60 km., 190 obrot. 1 motor Diesla 55 km. 175 obrotów, dla popędu elektrycznego wybitnej marki zagranicznej, do sprzedania. Do motorów mogą być dostarczone odpowiednie dynamomaszyny z tablicami prądu stałego lub trójfazowego. Wiadomości do admin. „Rynku Metal. i Maszyn." pod nr. 3764.

Sprzedamy KOCIOŁ PAROWY

powierzchniej ogrzewalności 72, ciśnienie atm. 9, dwupłopienny, do tego należącą 100 konną maszynę parową.

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE

Tow. Kolejki Opalenickiej w Opalenicy. 3813

3778

Lokomobilę

60 KM Wolf i 20 KM. Lanz 12 atm, para przegrzana oraz **1 motor Diesel** firmy „Deutz" 40 KM **i 1 parową maszynę** M A N. dwucylindrową 125 KM. sprzeda korzystnie

Inż. Z. i J. Klotz, Bydgoszcz, Grodzka 30. Tel. 15-45.

Z powodu familijnych stosunków sprzedam mój II ptr.

warsztat reperacyjny maszyn roln.

o wymiarze 17 × 7 mtr. z urządzeniem i częściami zapasowemi, taksamo dom mieszkalny. Wolne od zabudowań, podwórze jest 26 × 14 mtr. Pośrednicy wykluczeni. Realność znajduje się w mieście na Pomorzu. Łaskawe zgłoszenia do „Rynku Metal. i Maszyn." pod nr. 3822.

WARUNKI DLA INSERENTÓW i ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str 100 zł, ½ str. 60 zł, ¼ str. 35 zł, 1/8 str. 20 zł, 1/16 str. 10 zł. Ogłoszenia na okładce z dopłatą. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje inna taryfa. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań. Przy wszelkich kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu wszelkie rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.